

Załącznik Nr 3

Nazwa kierunku studiów: Pedagogika specjalna

(specjalność: 1. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną; 2. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka)

Poziom studiów: studia jednolite magisterskie 5-letnie

Poziom kwalifikacji: 7

Profil kształcenia: ogólnoakademicki

Numer załącznika do uchwały Nr 133/2019 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 września 2019 r. w sprawie programów studiów dla kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim – 114

Lp.	Nazwa przedmiotu	Treści programowe
1.	Filozoficzne koncepcje człowieka	Pojęcia – antropologii filozoficznej, moralności i etyki, filozofii politycznej, epistemologii, ontologii, metafizyki, filozofii religii. Wybrana problematyka filozofii współczesnej – krytyka metafizyki, problem wolnej woli i determinizmu, religie naturalne i objawione, nowoczesność i późna nowoczesność, kultura popularna, konsumpcjonizm i konsumeryzm, demokracja liberalna, postkolonializm, feminizm, ekologizm, nacjonalizm, anarchizm, liberalizm, konserwatyzm, socjalizm. Antropologia filozoficzna – koncepcje człowieka Ćarwaki, Kongzi (Konfucjusza), Laozi (Lao-tsy), Siddharthy Gautamy (Buddy), Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Epikura, stoików, Sankary, Majmonidesa, Tomasza z Akwinu, Lutra, humanizmu renesansowego, Kartezjusza, Leibniza, Woltera, Rousseau, Fichtego, Schopenhauera, Nietzschego, Heideggera, Freuda, Bubera, Jamesa, Sartre'a. Etyka – koncepcje Kongzi (Konfucjusza), Laozi (Lao-tsy), Siddharthy Gautamy (Buddy), Sokratesa, Platona, Arystotelesa, stoików, Epikura, Antystenesa, Arystypa, Ramanudży, Al-Farabiego, Majmonidesa, Tomasza z Akwinu, Lutra, Dogena, Spinozy, Hobbesa, Hume'a, Kanta, Benthama, Milla, Kierkegaarda, Nietzschego, Ghandiego, Sartre'a, MacInty'era, Noddings, Singera. Filozofia polityczna – koncepcje Platona, Arystotelesa, Augustyna z Hippony, Ibn Chalduna, Tomasza z Akwinu, Hobbesa, Locke'a, Rousseau, Hegla, Marksa, Milla. Epistemologia – sceptycyzm, racjonalizm, empiryzm, teorie poznania Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Kartezjusza, Hume'a, Kanta, Comte'a, Husserla, Diltheya, Jamesa.

2.	Pedagogika ogólna	Pedagogika i edukacja w ponowoczesności. Charakterystyka pedagogiki jako nauki: społeczno - kulturowe uwarunkowania wiedzy pedagogicznej we współczesnym społeczeństwie. Elementy metodologii poznania. Teorie naukowe a praktyka edukacyjna. Dyscypliny i subdyscypliny pedagogiki – wybrane omówienia. Język współczesnej pedagogiki. Centralne kategorie pedagogiczne. Od <i>nauczania</i> do <i>uczenia się</i> – zmiana paradygmatu. Filozoficzne i ideologiczne podstawy wychowania i edukacji. Ewolucja tożsamości pedagogiki. Wybrane problemy współczesnej pedagogiki. Charakterystyka pedagogiki jako nauki – ewolucja tożsamości dyscypliny. Centralne kategorie pedagogiczne. Rola pedagoga/nauczyciela/ wychowawcy we współczesnym społeczeństwie. Aksjologia wychowania. Dwie racjonalności w wychowaniu, teoria krytyczna, pedagogika emancypacyjna.
3.	Psychologia ogólna	Psychologia – definicje i pojęcia, przedmiot psychologii. Związki psychologii z pedagogiką i innymi dyscyplinami naukowymi. Procesy poznawcze – pojęcie, rodzaje, wzajemne relacje. Procesy spostrzegania: wrażenia i spostrzeżenia – podstawowe różnice. Spostrzeganie - podstawowe prawidłowości, rola doświadczenia i innych czynników pozapercepcyjnych w procesach spostrzegania. Procesy uwagi: funkcje i cechy uwagi – ich rola w życiu codziennym. Procesy pamięciowe: rodzaje pamięci; zasady i uwarunkowania zapamiętywania, odtwarzania, budowania wiedzy. Mnemotechniki i strategie usprawniające zapamiętywanie. Wybrane zagadnienia związane z uczeniem się: zjawiska transferu pozytywnego i negatywnego. Metapoznanie - badanie procesów samoregulacji uczenia się przy pomocy zróżnicowanych strategii. Różne perspektywy temporalne i organizacja czasu pracy. Przeszkody w rozwiązywaniu problemów: sztywność, nastawienie, fiksacja funkcjonalna. Myślenie twórcze: charakterystyka, uwarunkowania; wspomaganie procesów twórczych; analogia – mechanizm twórczego łączenia odległych dziedzin wiedzy. Indywidualne i grupowe rozwiązywanie problemów przy pomocy heurystyk (m.in. metodą brain-stormingu). Emocje: rodzaje, uwarunkowania i ich funkcje; stres i radzenie sobie z nim. Motywacja i jej funkcje w uczeniu się i funkcjonowaniu codziennym. Osobowość – rozumienie; różne koncepcje teoretyczne. Temperament – różne ujęcia, rola w regulacji zachowania.
4.	Socjologia edukacji	Status naukowy socjologii edukacji. Przedmiot, zadania i funkcje edukacji w świecie współczesnym. Podstawowe pojęcia z zakresu socjologii edukacji: edukacja formalna, merytokracja w edukacji, kredencjalizm, kapitał kulturowy, habitus, reprodukcja społeczna, ukryty program, szanse edukacyjne. Edukacja formalna w różnych systemach społecznych i kulturach. Stratyfikacja społeczna i ruchliwość społeczna. Edukacja w kontekście nierówności społecznych: „specjalne potrzeby edukacyjne” jako czynnik różnicujący dostęp do edukacji. Międzyśrodowiskowe zróżnicowanie szans edukacyjnych w Polsce. Ideologie edukacyjne. Szkoła jako agenda edukacji w kontekście określonych procesów i zjawisk. Nauczyciel i jego rola w procesie kształtowania szans życiowych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

5.	Pierwsza pomoc przedmedyczna	Zasady wzywania pomocy. Kontrola czynności życiowych - ocena stanu poszkodowanego. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dorosłych i automatyczna defibrylacja zewnętrzna. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne u dzieci. Pierwsza pomoc we wstrząsie anafilaktycznym. Pierwsza pomoc w zaburzeniach układu nerwowego (udar, padaczka, zaburzenia świadomości). Ukąszenia – zasady postępowania. Porażenie prądem – objawy, powikłania i postępowanie na miejscu zdarzenia. Postępowanie w przypadku krwotoków zewnętrznych i krwawień, tamowanie krwawień w obrażeniach powierzchownych, zakładanie opatrunków. Zadławienie i zachłyśnięcie – różnicowanie, postępowanie na miejscu zdarzenia. Postępowania wobec poszkodowanego urazowego z obrażeniami ciała.
6.	Technika pracy naukowej	Praca naukowa na gruncie pedagogiki specjalnej i jej rodzaje (kryteria klasyfikacji pisarstwa naukowego, rodzaje prac naukowych: referaty naukowe, artykuły i komunikaty naukowe, dzieła i rozprawy naukowe, prace kwalifikacyjne. Dobre obyczaje w nauce, czyli Kodeks etyczny Polskiej Akademii Nauk. Tworzenie tekstu naukowego – prace przygotowawcze (wybór tematyki, sformułowanie tematu /ograniczenie zakresu tematu/ motto, podziękowania i dedykacja, rodzaje materiałów, redagowanie not biograficznych, ogólne wymagania redakcyjne). Cechy charakterystyczne prac typu naukowego, podejmującej tematykę edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie (styl i język tekstu naukowego struktura tekstu i znaczenie akapitu, miejsce i funkcja cytatów w tekście naukowym, wyrazy spajające treść, rejestr niektórych wyrażań i zwrotów metatekstowych podkreślających porządek i logiczność wypowiedzi, słownictwo wyrażające stosunek piszącego do własnej wypowiedzi, wyrazy oceniające, zestaw zwrotów nawiązujących do wypowiedzi przedmówców i własnych, wcześniejszych oceniające, zwroty grzecznościowe).Strona formalna pracy z zakresu pedagogiki specjalnej strona tytułowa, merytoryczny układ treści początek tekstu - o różnych możliwościach zaczynania, tytuł i struktura części teoretycznej (tytuł i struktura rozdziału metodologicznego, tytuł i struktura rozdziału (weryfikacyjnego/empirycznego) empirycznego, podsumowanie, wnioski, zakończenie, koniec tekstu-o różnych możliwościach kończenia). Grupowanie danych oraz opracowanie wyników badań podejmujących tematykę edukacji, pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie (prezentacja wyników badań, typowe sformułowania dotyczące zapowiedzi wprowadzenia tabel, wykresów, etc. oraz rejestr proponowanych sformułowań rozpoczynających analizę danych). Obudowa tekstu z zakresu pedagogiki specjalnej (przypisy – uwagi ogólne, rodzaje przypisów, bibliografia, aneks).
7.	Kultura języka i komunikacja interpersonalna	Konstrukcja procesu komunikowania się i pojęcia z nim związane. Subiektywne i obiektywne bariery skutecznego komunikowania się. Słuchanie aktywne i dialogiczne Kompetencje komunikacyjne- świadoma i celowa komunikacja w różnych sytuacjach społecznych, grzeczność w komunikacji językowej. Komunikacja werbalna- komunikaty pasywne, asertywne

		i agresywne, kompetencje językowe wychowawcy i wychowanka, etyczne i estetyczne aspekty posługiwania się językiem. Komunikacja niewerbalna. Sztuka konstruktywnego rozwiązywania konfliktów
8.	Technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy nauczyciela	Treść i zakres pojęć „media”, „nowe media”, „technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK)”. Media jako swoiste środowisko wychowawcze. Obszary i możliwości zastosowań mediów w pracy pedagogicznej (proces kształcenia i wychowania, organizacja i zarządzanie szkołą, promocja oraz informacja edukacyjna w szkole, diagnostyka i terapia pedagogiczna, badania edukacyjne). Technologie informacyjno-komunikacyjne wspierające proces uczenia się: technologie osobiste i sieci społecznościowych (komputery, urządzenia mobilne, platformy internetowe, serwisy komunikacyjne, podcasty, blogi, wiki, kanały RSS), technologie projekcyjne (narzędzia i programy umożliwiające wyświetlanie prezentacji, filmów lub zawartości ekranu urządzenia elektronicznego). Modele stosowania TIK w pracy nauczyciela z uczniami. Umiejętności potrzebne w pracy nauczyciela posługującego się TIK. Wykorzystywanie TIK do wspierania procesu nauczania: programy użytkowe, aplikacje i narzędzia, zasoby internetu. Wybrane aplikacje i narzędzia TIK w praktyce: tworzenie prezentacji multimedialnych; tworzenie testów, quizów, grafik, map myśli; komunikacja; udostępnianie i dzielenie się swoimi pracami. Narzędzia do pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Bezpieczne i odpowiedzialne korzystanie z mediów (netykieta, prawa autorskie, krytyczny odbiór informacji, prywatność i ochrona danych, cyfrowe ślady, cyberprzemoc).
9.	Biomedyczne podstawy rozwoju człowieka	Anatomia i fizjologia człowieka z uwzględnieniem najczęstszych zaburzeń rozwoju i chorób; Rozwój ontogenetyczny człowieka; Czynniki rozwoju człowieka; Metody oceny wieku biologicznego.
10.	Teoria wychowania	Status naukowy teorii wychowania. Interdyscyplinarność przedmiotu teorii wychowania. Etapy rozwoju teorii wychowania. Przedmiot, zadania i funkcje teorii wychowania. Podstawowe pojęcia w zakresie wiedzy o wychowaniu: socjalizacja, akulturacja, opieka, edukacja, wychowanie intencjonalne. Wychowanie w świetle koncepcji filozoficznych, psychologicznych i pedagogicznych. Wychowanie a samowychowanie. Racjonalności w wychowaniu a sens rozumienia wychowania. Wychowanie intencjonalne autorytarne – istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Wychowanie intencjonalne antyautorytarne - istota, wyznaczniki, uwarunkowania i przebieg. Pedagogiczne aspekty Regulacyjnej Teorii Osobowości. Wymiary wychowawczego oddziaływania i źródło zadań dla wychowawcy. Istota doświadczenia i jego struktura. Warunki doświadczania przez wychowanka. Kształtowanie się tożsamości osobowej, społecznej i kulturowej wychowanka. Wartości w wychowaniu. Ich regulacyjny charakter oraz proces internalizacji wartości. Edukacja aksjologiczna w wybranych obszarach wychowawczych oddziaływań. Podmiotowość w wychowaniu. Podmioty wychowania i cel wychowania.

		<p>Wychowanek i jego podmiotowość w ujęciu adaptacyjnym i emancypacyjnym. Szanse zaistnienia jako podmiot. Dynamika procesu wychowania. Pojęcie i funkcje celów wychowania. Obiektywny i subiektywny wymiar sytuacji wychowawczej. Doświadczenie i warunki nabywania doświadczeń. Skuteczność wychowania rozpatrywana z perspektywy procesu wychowania. Stosunek wychowawczy i rodzaje wpływów wychowawczych. Metody wychowania - istota, technika stosowania, warunki skuteczności. Wychowawcza użyteczność bajki jako metody perswazyjnej. Opracowanie bajki terapeutycznej. Dziedziny wychowania a wychowanie intencjonalne. Wychowanie wobec nowych wyzwań: wychowanie w obliczu globalizacji, wychowanie do demokracji i obywatelskości; wychowanie do pokoju, wychowanie w perspektywie wielokulturowości i międzykulturowości; wychowanie wobec idei wspólnotowości – także Wspólnoty Europejskiej. Podstawowe środowiska wychowawcze i właściwe im procesy oddziaływania socjalizacyjnego i wychowawczego. Granice i mierniki oddziaływań wychowawczych. Błędy wychowania a pseudowychowanie.</p>
11.	Dydaktyka ogólna	<p>Geneza dydaktyki ogólnej i zróżnicowanie teoretycznych podstaw kształcenia – systemów dydaktycznych. Mapa paradygmatów dydaktycznych. Myślenie krytyczne jako cel kształcenia. Podstawowe zasady kształcenia i ich wymagania. Podstawowe założenia aksjologiczne i teleologiczne kształcenia. Planowanie, operacjonalizacja celów uczenia się i nauczania – projektowanie i analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące treści kształcenia. Projektowanie doboru i układu treści kształcenia oraz ich analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące procesu kształcenia. Projektowanie rozwiązań metodycznych oraz ich analiza. Podstawowe założenia teoretyczne dotyczące sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów. Projektowanie sytuacji sprawdzania osiągnięć uczniów. Proces nauczania-uczenia się. Problematyka praktyki dydaktycznej - programy kształcenia, metody nauczania i uczenia się, formy organizacyjne nauczania i uczenia się, planowanie pracy dydaktycznej, praca z uczniem zdolnym i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p>
12.	Psychologia społeczna	<p>Wprowadzenie do psychologii społecznej: wokół problematyki wpływu społecznego. Główne motywy społeczne: motyw przynależności, motyw sprawczości i kontroli, motyw poznania, motyw samooceny. Stereotypy i uprzedzenia: sprawczość i wspólnotowość jako podstawowe wymiary spostrzegania społecznego, źródła stereotypów. Wybrane konsekwencje posługiwania się stereotypami: dyskryminacja, dehumanizacja, samospelniająca się przepowiednia i zagrożenie stereotypem. Sposoby przełamywania stereotypów i uprzedzeń: hipoteza kontaktu międzygrupowego, rekateryzacja, personalizacja kontaktu. Stygmatyzacji społeczna: pojęcie stygmatu, źródła i konsekwencje stygmatyzowania, sposoby radzenia sobie ze stygmatem i uprzedzeniem. Stereotypy płciowe: społeczno- kulturowe źródła stereotypów płciowych, treść stereotypów płciowych. Stereotypy wiekowe: stratyfikacja wiekowa, geneza stereotypów wiekowych, treść stereotypów wiekowych. Konformizm i czynniki nasilające</p>

		konformizm: informacyjny i normatywny wpływ społeczny. Agresja: źródła agresji, dyspozycyjne i sytuacyjne wyznaczniki agresji. Prospołeczność i altruizm: źródła i wyznaczniki prospołeczności, model interwencji w sytuacjach kryzysowych, motywacja do pomagania. Empatia: znaczenie, istota, sposoby rozwoju. Grupy: zjawiska facylitacji społecznej i próżniactwa społecznego, charakterystyka grup społecznych, syndrom myślenia grupowego. Style komunikowania się. Bariery w komunikacji. Wpływ mediów na współczesne komunikowanie się.
13.	Psychologia rozwojowa	Treści programowe: Przedmiot psychologii rozwoju, plany badań i metody badawcze. Teorie rozwoju. Okres prenatalny i narodziny. Niemowlęctwo: rozwój fizyczny, zmysłowy i percepcyjny, rozwój poznawczy. Teoria przywiązania. Rozwój komunikacji i języka. Okres przedszkolny: rozwój fizyczny i poznawczy, związki z rówieśnikami. Rozwój Ja i tożsamości. Rozwojowy sens zabawy i twórczości dziecięcej. Okres szkolny: rozwój fizyczny, poznawczy, społeczny, osobowości. Dorastanie: rozwój fizyczny, poznawczy, rozwój rozumowania moralnego. Dorastanie: rozwój społeczny, tożsamości i osobowości. Wkraczanie w dorosłość. Zadania rozwojowe w dorosłości. Starzenie się: zmiany fizyczne, poznawcze, adaptacja do starości. Rozwój w kontekście wychowania. Dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów, Zaburzenia zachowania. Nadpobudliwość. Nieśmiałość
14.	Etyka zawodu nauczyciela	Etyka, moralność, deontologia, prawo, system aksjo-normatywny; etyka opisowa, normatywna i metaetyka; źródła moralności i etyki; wybrane teorie etyki ogólnej, etyka normatywna a etyki bez kodeksu. Etyka w zawodzie nauczyciela, deontologia pedagogiczna, dylematy i konflikty moralne w pracy pedagoga specjalnego oraz w rzeczywistości oświatowej i edukacyjnej, Kodeks Etyki Nauczycielskiej, znaczenie wartości moralnych w procesie edukacji i pracy pedagoga specjalnego; podstawowe zagrożenia moralne zawodu nauczyciela oraz pedagoga specjalnego. Znaczenie teleologii wychowania i prakseologii pedagogicznej dla etyki zawodu nauczyciela oraz pedagoga specjalnego.
15.	Historia wychowania i kształcenia specjalnego	Historia wychowania jako nauka, jej przedmiot i cele oraz znaczenie w kształceniu pedagogicznym. Wychowanie w starożytnej Grecji i Rzymie na tle politycznych i społecznych przemian, z uwzględnieniem sytuacji osób niepełnosprawnych Wychowanie i szkolnictwo w wiekach średnich. Postawy społeczeństwa wobec niepełnosprawności. Renesansowa myśl pedagogiczna w Europie i w Polsce. Powstanie i rozwój instytucji opiekuńczo-wychowawczych oraz początki nauczania osób niepełnosprawnych. Szkolnictwo w okresie reformacji i kontrreformacji. Myśl filozoficzna i społeczna doby oświecenia w Europie i w Polsce. Wpływ Rewolucji Francuskiej na rozwój szkolnictwa specjalnego: szkoły i zakłady specjalne dla osób niesłyszących, niewidomych i upośledzonych umysłowo. Działalność Komisji Porządkowych Cywilno-Wojskowych w Polsce w dziedzinie opieki nad osobami niepełnosprawnymi. Początki badań nad upośledzeniem umysłowym. Działalność i znaczenie Komisji Edukacji Narodowej i

		<p>Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych. Zarys dziejów szkolnictwa i oświaty w okresie zaborów – polityka oświatowa zaborców. Sytuacja polskich zakładów specjalnych pod zaborami. Początki pedagogiki specjalnej jako nauki (XIX w). Rozwój form kształcenia dzieci upośledzonych umysłowo oraz kształcenia nauczycieli szkół i zakładów specjalnych w Europie i w Polsce – narodziny pedagogiki leczniczej. Działalność Owidiusza Decroly`ego - początki metodyki kształcenia specjalnego. Geneza współczesnej myśli pedagogicznej – Nowe wychowanie na Zachodzie i w Polsce. Oświata i szkolnictwo w drugiej Rzeczypospolitej: rozwiązania legislacyjne w zakresie opieki nad niepełnosprawnymi, rozwój szkół i zakładów specjalnych – Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, metody pracy pedagogicznej. Szkolnictwo specjalne i sytuacja osób niepełnosprawnych w latach II wojny światowej. Nazizm wobec niepełnosprawności. Postawa społeczeństwa wobec eksterminacji osób niepełnosprawnych. Przedstawiciele pedagogiki specjalnej na świecie i w Polsce: Jean Marc Itard, Philippe Pinel, Edouard Seguin, Owidiusz Decroly, Maria Grzegorzewska, Józefa Joteyko, Janina Doroszevska, Tytus Benni, Zofia Sękowska.</p>
16.	Pedagogika specjalna	<p>Pedagogika specjalna jako nauka interdyscyplinarna. Podstawowe pojęcia. Cele, zadania, zasady i zakres pedagogiki specjalnej. Ewolucja podstawowych problemów pedagogiki specjalnej. Subdyscypliny pedagogiki specjalnej, specyfika pracy z dziećmi i młodzieżą ze względu na subdyscyplinę (surdopedagogika, tyflop pedagogika, edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogika resocjalizacyjna, pedagogika korekcyjna, pedagogika leczniczo-terapeutyczna). Opieka i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością i niedostosowaniem społecznym w ujęciu historycznym. Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej. Wspólne i swoiste problem osób z różnymi niepełnosprawnościami (od mikrodeficytów centralnego układu nerwowego po całościowe zaburzenia w rozwoju), niedostosowaniem społecznym oraz uzdolnieniami. Skala i dynamika zjawiska niepełnosprawności w Polsce i na świecie. Systemy kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce i na świecie. Wyrównywanie szans edukacyjnych. Kształcenie pedagogów specjalnych ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu ciągłego dokształcania zawodowego. Uwarunkowania specyfiki pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w kontekście współpracy wielospecjalistycznej i wykorzystywania zasobów rodziny.</p>
17.	Praktyka obserwacyjna	<p>W trakcie praktyki następuje kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w wyniku: 1.zapoznania się ze specyfiką przedszkola, szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana. W szczególności poznanie zadań opiekuńczo-wychowawczych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji; 2.obserwowania funkcjonowania ucznia i nauczyciela w życiu szkoły; 3.współdziałania z opiekunem praktyk w podejmowaniu działań i prowadzeniu zajęć opiekuńczo-wychowawczych; 4.analizy i interpretacji zaobserwowanych albo doświadczanych</p>

		sytuacji i zdarzeń pedagogicznych wraz z prowadzeniem dokumentacji praktyki.
18.	Diagnostyka w pedagogice specjalnej	Podstawy, cele, założenia i obszary diagnozy. Cechy diagnozy w pedagogice specjalnej. Procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych w pedagogice specjalnej – analizy jakościowe i ilościowe. Obszary badań (diagnoz) w pedagogice specjalnej. Badania partycypacyjne. Modele podejmowanych działań przez zespoły specjalistów. Potrzeba działań interdyscyplinarnych w diagnozie. Modele działania diagnostów. Pedagogiczne metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego osób z niepełnosprawnością i niedostosowanych społecznie. Diagnoza na użytek działań pedagogów specjalnych np. rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych, opiekuńczych, wspierających. Diagnoza w planowaniu procesu rehabilitacji wychowanka: obszary, w których mogą występować przyczyny utrudniające funkcjonowanie osoby. Ocena skuteczności stosowanych metod wychowania, nauczania specjalnego, rehabilitacji, resocjalizacji oraz socjoterapii. Rola i miejsce diagnostyki opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej w pracy różnych placówek i instytucji. Poradnictwo i orzecznictwo psychopedagogiczne dla osób z zaburzeniami w rozwoju.
19.	Dydaktyka specjalna	Dydaktyka specjalna jako nauka teoretyczna i empiryczna. Interdyscyplinarność dydaktyki specjalnej. Podział dydaktyki specjalnej na dydaktyki szczegółowe. Pojęcie i zakres specjalnych potrzeb edukacyjnych. Dydaktyka specjalna a dydaktyka ogólna. Zasady, metody oraz proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Koncepcje i systemy dydaktyczne kształcenia specjalnego. Ewaluacja i efektywność w kształceniu specjalnym. Podłoże historyczne a współczesne trendy w dydaktyce specjalnej. System kształcenia osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce – zalety i wady poszczególnych rozwiązań. Kształcenie segregacyjne (specjalne), niesegregacyjne (integracyjne i włączające). Zmiana paradygmatyczna. Zasady dydaktyki specjalnej (ortodydaktyki). Indywidualizacja, humanizacja i upodmiotowienie w kształceniu. Znaczenie punktu archimedesowego w procesie kształcenia i wychowania osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wybrane metody i formy pracy najczęściej stosowane w edukacji osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; Cele, treści, formy pracy dydaktycznej a etapy edukacyjne i podstawy programowe. Diagnoza ucznia a wymagania programowe. Dydaktyki szczegółowe dydaktyki specjalnej i adresaci działań (uczniowie z niepełnosprawnością ruchową, intelektualną, słuchową, wzrokową, całościowymi zaburzeniami w rozwoju, zaburzeniami sprzężonymi, zaburzeniami dynamiki procesów nerwowych, chorobą przewlekłą, niedostosowaniem społecznym i inne). Wybrane wyzwania w pracy z zespołem zróżnicowanym (np. Radzenie sobie z trudnymi zachowaniami uczniów). Terapie w pracy z osobami niepełnosprawnymi. Ryzyko izolacji społecznej i wiktymizacji uczniów ze specjalnymi

		potrzebami edukacyjnymi. Pomoc pomagającemu. Kompetencje i rozwój zawodowy pedagoga specjalnego. Potrzeba pracy zespołowej w oddziaływaniu dydaktyczno-wychowawczym. Regulacje prawne. Ewaluacja i efektywność podejmowanych działań edukacyjnych. Praca z rodziną i jej znaczenie dla skuteczności podejmowanych działań.
20.	Pedagogika resocjalizacyjna	Teorie wyjaśniające zachowania dewiacyjne w cyklu życia – znaczenie czynników ryzyka i czynników chroniących. Diagnoza pedagogiczna na użytek resocjalizacji i profilaktyki niedostosowania. Programowanie resocjalizacji i profilaktyki. Instytucje resocjalizacyjne – zadania i rzeczywistość. Problem subkultury przestępczej i „drugiego życia”. Mikrosystem resocjalizacji i jego składniki: opieka-wychowanie-terapia i „psychotechnika-socjotechnika-kulturotechnika. Ewaluacja działań resocjalizacyjnych i profilaktyki niedostosowania społecznego.
21.	Pedagogika korekcyjna	Podstawy pedagogiki korekcyjnej: pojęcie, cele, zadania, przedmiot i podmiot oddziaływań pedagogiki korekcyjnej. Trudności w uczeniu się (specyficzne i niespecyficzne). Uwarunkowania specyficznych trudności w uczeniu się. Wybrane elementy diagnozy specyficznych trudności w uczeniu się. Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Oddziaływania terapeutyczne wobec dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się oraz uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (czytania, pisanie i liczenia): korekcja, kompensacja, reedukacja, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia wyrównawcze. Konstruowanie planów korekcyjno-kompensacyjnych – zarys. Przegląd wybranych metod terapii w nauce czytania, pisanie oraz edukacji matematycznej. Uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w systemie edukacji (w Polsce i w wybranych innych państwach). Postawy nauczycieli wobec uczniów ze specjalnymi trudnościami w uczeniu się. Współpraca z rodzicami uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się.
22.	Pedagogika leczniczo – terapeutyczna	Medyczne, psychologiczne i socjologiczne koncepcje choroby somatycznej i niepełnosprawności ruchowej. Skutki przewlekłych chorób w rozwoju dzieci. Spostrzeganie choroby przez dzieci i młodzież z zaburzeniami sensomotorycznymi. Obraz siebie osoby chorej i z niepełnosprawnością ruchową. Medyczne, społeczne, psychologiczne, emocjonalne, opiekuńczo-wychowawcze, edukacyjne i socjalne problemy dzieci przewlekle chorych i z dysfunkcją narządu ruchu. Wspieranie rodziny dziecka chorego. Edukacja uczniów przewlekle chorych. Utrudnienia w pracy nauczyciela dziecka chorego. Wczesna interwencja wobec dziecka chorego. Hospitalizacja w życiu dziecka chorego i jej konsekwencje. Problemy opieki hospicyjnej i paliatywnej. Jakość i sens życia dorosłych osób chorych i z niepełnosprawnością ruchową. Rehabilitacja dzieci chorych i z dysfunkcją narządu ruchu. Istota, przyczyny i postępowanie w wybranych chorobach dzieci i młodzieży w aspektach biomedycznym i psychospołecznym (cukrzyca, epilepsja, niewydolność nerek, alergia, astma, choroba nowotworowa, otyłość, anoreksja, bulimia, karłowatość, mózgowe porażenie dziecięce).

23.	Psychologia kliniczna z psychopatologią	<p>Pojęcie normy, normalności i zdrowia. Różnicowanie stanów zdrowia i zaburzeń psychicznych. Epidemiologia zaburzeń, czynniki ryzyka rozwoju zaburzenia. Zaburzenia zdrowia psychicznego w okresie dzieciństwa i dorastania. Specyfika zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji (w tym emocjonalnych i behawioralnych). Całościowe zaburzenia rozwoju. Uwarunkowania problemów klinicznych w rozwoju dzieci i młodzieży. Stres i sytuacja kryzysowa oraz sposoby radzenia sobie z nimi. Psychologiczne następstwa doświadczeń traumatycznych (w tym choroby przewlekłe, niepełnosprawności) – negatywne i pozytywne. Psychologiczne aspekty zaburzeń komunikacji językowej. Systemy klasyfikacyjne – ICD-10, DSM-V - porównanie, podstawowe zasady postępowania diagnostycznego z ich wykorzystaniem. Zasady rozpoznawania i różnicowania zaburzeń diagnozowanych u dzieci i młodzieży. Objawy zaburzeń psychicznych w zakresie funkcji poznawczych: zaburzenia uwagi, zaburzenia pamięci, zaburzenia spostrzegania, zaburzenia myślenia. Zaburzenia świadomości. Objawy zaburzeń psychicznych w zakresie procesów emocjonalnych i motywacji do działania. Objawy zaburzeń psychicznych w zakresie zachowania. Formy pomocy psychologicznej w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych.</p>
24.	Surdopedagogika	<p>Surdopedagogika jako subdyscyplina pedagogiki specjalnej. Interdyscyplinarność surdopedagogiki. Medyczne podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową (schorzenia i wady słuchu, stopnie niedosłuchu, rodzaje głuchoty). Elementy surdopsychologii (diagnostyka surdopsychologiczna, psychospołeczne funkcjonowanie osób niesłyszących, słabosłyszących). Aktualne problemy surdopedagogiki (specyfika rozwoju dzieci, młodzieży i funkcjonowania osób dorosłych w kontekście potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, psychopedagogicznego wsparcia; Kompensacja zmysłów; Komunikacja osób z wadą słuchu; Kompetencje życiowe i kontakty społeczne osób niesłyszących i niedosłyszących; Wychowanie, edukacja, terapia, rehabilitacja – wybrane aspekty; Kształcenie uczniów niesłyszących i słabosłyszących w Polsce i innych państwach). Zarys teoretyczny metod wspomagania i terapii dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnością słuchową.</p>
25.	Tyflopädagogika	<p>Anatomia i fizjologia wzroku. Elementy okulistyki i optometrii. Metody diagnozy zaburzeń widzenia. Pomoce rehabilitacyjne wykorzystywane w edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych wzrokowo, Terminologia związana z tyflopädagogiką. Kompensacja zmysłów i jej znaczenie w życiu osób niewidomych. Choroby narządu wzroku i ich konsekwencje (retinoblastoma, retinopatia, jaskra, zaćma, choroba Stargardta, choroba zezowa). Zaburzenia współwystępujące. Niepełnosprawność wzrokowa jako konsekwencja innych zespołów zaburzeń (zespół Marfana, zespół Prader-Willego). Utrata wzroku i jej konsekwencje dla rozwoju człowieka. Wpływ niepełnosprawności wzrokowej na osobowość człowieka. Bariery komunikacyjne i mentalne – utrudnienia dla samodzielnego funkcjonowania osób niewidomych. Funkcjonowanie osób słabo widzących i niewidomych w sferze rozwoju</p>

		<p>motorycznego, poznawczego, emocjonalnego i społecznego. Problemy orientacji przestrzennej i samoobsługi. Doświadczenia człowieka ociemniałego – symulacja zaburzeń widzenia (poruszanie się w opaskach, przy pomocy białej laski, korzystanie z pomocy przewodnika). Wzajemne uwarunkowania postaw między niewidomymi a widzącymi. Stymulacja zmysłów u osób niewidomych. Rola komunikacji werbalnej w życiu osoby niewidomej. Problemy wychowania, edukacji i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Możliwości kompensacji zmysłu wzroku. Poznanie świat przez osoby niewidome, słabo widzące i niewidome z resztkami widzenia.</p>
26.	Psychologia wychowawcza i psychoprofilaktyka	<p>Psychologia wychowawcza: przedmiot zainteresowań w nurcie teoretycznym i praktycznym. Psychologiczne podstawy wychowania w rodzinie. Środki oddziaływań wychowawczych. Funkcjonowanie kar i nagród. Naśladowanie i modelowanie: koncepcje wyjaśniające naśladowanie, wyznaczniki efektywności modelowania. Rodzina jako środowisko wychowawcze – rola rodziców i rodzeństwa. Zaburzenia rozwoju społecznego dzieci i młodzieży. Trudności wychowawcze: typy trudności, geneza trudności. Wpływ wychowania na rozwój podstawowych funkcji psychologicznych. Rozwijanie kompetencji emocjonalnych (inteligencji emocjonalnej) w procesie wychowania. Pomoc psychologiczna w aspekcie psychologii wychowawczej. Podstawy konstruowania i prowadzenia programów profilaktycznych.</p>
27.	Psychologia rehabilitacji	<p>Niepełnosprawność i rehabilitacja (pojęcie i klasyfikacje). Niepełnosprawność a zdrowie. Niepełnosprawność z perspektywy rozwojowej. Potrzeby dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą. Psychologiczne konsekwencje niepełnosprawności fizycznej, intelektualnej oraz choroby przewlekłej. Problemy życiowe i możliwości rozwojowe dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością oraz chorobą przewlekłą. Istota i konsekwencje widocznej i niewidocznej niepełnosprawności oraz choroby przewlekłej. Psychologiczne mechanizmy postrzegania własnej niepełnosprawności i choroby. Niepełnosprawność i choroba przewlekła a obraz siebie i postrzeganie społeczne dzieci i młodzieży. Procesy stereotypizacji, stygmatyzacji i automarginalizacji. Psychospołeczna adaptacja do życia z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą – zmiany rozwojowe, istota i uwarunkowania satysfakcjonującej jakości życia. Pozytywne aspekty rozwojowe w kontekście niepełnosprawności i choroby przewlekłej. Zasoby zewnętrzne i wewnętrzne w rozwijaniu potencjału dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą. Tradycyjne i współczesne podejścia do rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą. Udział w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością – znaczenie samotroski i partnerstwa w procesie oddziaływań terapeutyczno-rehabilitacyjnych. Formy wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i z chorobą przewlekłą. Wspomaganie rozwoju twórczości i zainteresowań. Młodzież z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą. Doradztwo zawodowe a zjawisko tranzycji.</p>

28.	Podstawy logopedii z emisją głosu	Determinanty rozwoju mowy i głosu. Mózg a mowa. Prawidłowy rozwój mowy. Opóźniony rozwój mowy- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Dyslalia- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Afazja- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Dyzartria- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Jąkanie- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Rozszczepy- przyczyny, objawy i klasyfikacje. Mowa u osób z zaburzeniami słuchu. Mowa w wybranych chorobach neurologicznych. Mowa w wybranych chorobach genetycznych. Emisja głosu- warunki tworzenia głosu i profilaktyka zaburzeń. Emisja głosu- warsztat pracy i trening umiejętności.
29.	Praktyka asystencka	Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, przygotowywanie środków dydaktycznych. Zdobycie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych dzieci. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.
30.	Edukacja integracyjna i włączająca	Edukacja włączająca, integracyjna i ogólnodostępna. Specjalne potrzeby edukacyjne. Zjawisko wykluczenia. Obszary wykluczenia. Podstawy procesu wykluczenia. Grupy defaworyzowane. Zagrożenie wykluczeniem. Konsekwencje wykluczenia edukacyjnego i społecznego. Wymiar postulatywny edukacji włączającej. Filozoficzne, w tym aksjonormatywne podstawy procesu inkluzji. Kulturowe uwarunkowania procesu inkluzji. Inkluzja a podstawowe prawa osoby. Wymiar społeczny i psychologiczny edukacji włączającej. Postawy społeczne. Stereotyp, stygmat, piętno. Strategie przeciwdziałania postawom dyskryminacyjnym. Teoretyczne podstawy edukacji włączającej. Koncepcja wspólnych i swoistych potrzeb uczniów i jej konsekwencje dla procesu edukacji. Geneza edukacji włączającej w Polsce i na świecie. Rozwój edukacji włączającej w międzynarodowym modelu porównawczym. Prawny wymiar edukacji włączającej. Międzynarodowe akty prawne związane z problematyką inkluzji społecznej w tym edukacyjnej. Polskie podstawy prawne działań włączających. System edukacji włączającej w Polsce. Typy szkół i ich charakterystyka. Orzekanie o potrzebach kształcenia specjalnego w Polsce – procedury i rozmiary orzecznictwa. Finansowanie edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce. Organizacja wsparcia edukacji włączającej. Obszary kompetencji nauczycieli w edukacji włączającej. Wsparcie i doskonalenie zawodowe nauczycieli. Efektywność edukacji włączającej: sposoby

		rozumienia efektywności i uwarunkowania edukacji włączającej. Badanie efektywności modelu edukacji włączającej. Metody i wyniki w świetle badań empirycznych. Problemy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej. Współpraca środowisk wychowawczych w procesie wychowania (zespół szkolny, rodzice). Porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych. Aktywne słuchanie. Bariery komunikacyjne.
31.	Metody diagnozy specjalnych potrzeb edukacyjnych	Specjalne potrzeby edukacyjne – ustalenia terminologiczne. Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – pojęcie i kategorie uczniów, charakterystyka funkcjonalna, problemy biopsychospołeczne. Potrzeby edukacyjne i uwarunkowania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Diagnoza funkcjonalna ICD, DSM, ICF. Narzędzia diagnozy potrzeb edukacyjnych – ich znajomość i umiejętność zastosowania. Sporządzanie diagnozy edukacyjnych potrzeb ucznia. Diagnoza SPE a praca z uczniami. Metody diagnozowania relacji społecznych w grupach integracyjnych. Rola nauczyciela w diagnozowaniu SPE uczniów i wykorzystaniu metod, technik i narzędzi w diagnozowaniu relacji społecznych w grupach integracyjnych oraz w interpretacji wyników. Próba zmiany relacji rówieśniczych w grupach integracyjnych.
32.	Przedmiot fakultatywny	Autystyczne spektrum zaburzeń, autyzm, autyzm atypowy, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe – ustalenia terminologiczne. Istota zaburzeń. Klasyfikacja zaburzeń. Kryteria diagnostyczne (ICD-10, DSM-IV, DSM-5). Diagnoza różnicowa zaburzeń ze spektrum autyzmu (Autyzm – zespół Aspergera). Patogeneza spektrum zaburzeń autystycznych (podejście genetyczne, podejście środowiskowe, podejście syntetyzujące). Teoria umysłu i jej zaburzenia w autyzmie. Rys historyczny badań nad autyzmem. Epidemiologia autyzmu. Typologia osób z autyzmem, charakterystyka ich funkcjonowania i problemów. Zespół Sawanta. Proces diagnostyczny, możliwości i ograniczenia w diagnozie ASD. Autyzm a niepełnosprawność intelektualna. Diagnoza spektrum autyzmu jako podstawowe kryterium doboru metod leczenia i terapii osób ze spektrum zaburzeń autystycznych. Zasady doboru metod leczenia i terapii: TEACCH, Terapia behawioralna, Metoda opcji, Metoda Delacato, Integracja sensoryczna, Muzykoterapia, Logoterapia, Metoda Domana, Terapia zabawą, Metoda Knillów, Terapie biomedyczne, Metoda Weroniki Sherborne, Metody neurobiologiczne. Organizacja procesu terapii osób ze spektrum zaburzeń autystycznych. Cele i zadania metod leczenia i terapii. Charakterystyka czynników wpływających na efektywność metod leczenia i terapii. Ocena przydatności poszczególnych metod w pracy z osobami ze spektrum zaburzeń autystycznych. Przykład dobrych praktyk: Funkcjonowanie jednostek organizacyjnych SPOA <i>Dalej Razem</i> zajmujących się całościowym wsparciem osób z autystycznego spektrum zaburzeń i ich rodzin: ośrodek diagnostyczno-terapeutyczny, przedszkole, szkoła, przedsiębiorstwo społeczne, mieszkania treningowe, domy stałego pobytu. Dzieci ze spektrum autyzmu w środowisku przedszkolnym i szkolnym - wybór placówki edukacyjnej. Nauczanie

		indywidualne i grupowe - szanse i zagrożenia. Diagnoza umiejętności szkolnych oraz diagnoza funkcjonalna jako podstawa planowania i realizacji działań edukacyjnych, rewalidacyjnych oraz terapeutycznych. Dostosowanie treści edukacyjnych zawartych w podstawie programowej do indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów z autystycznego spektrum zaburzeń. Wspomaganie rozwoju poznawczego, emocjonalno-społecznego i komunikacji uczniów ze spektrum autyzmu w przedszkolu i szkole. Rozwój teorii umysłu i zabawy u dzieci/uczniów z autystycznym spektrum zaburzeń Komunikacja alternatywna i wspomagająca jako jeden z elementów pracy wychowawczo-dydaktycznej i rewalidacyjne umożliwiający realizację podstawy programowej w przedszkolu i szkole.
33.	Podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	Podstawowe pojęcia opisujące wczesne wspomaganie rozwoju dzieci. Idea wczesnego wspomaganie rozwoju. Cele i zasady wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. Koncepcje i teoretyczne podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju i wczesnej interwencji. Rodzice w programie WWRD – wsparcie i współpraca. Przywiązanie – strategie (wzorce) przywiązania, fazy kształtowania się przywiązania. Wybrane sposoby wspomaganie rozwoju małego dziecka w rodzinie: sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy (floor time) według S. Greenspana. Przepisy regulujące WWRD. Problemy rozwojowe dziecka wskazujące na konieczność podjęcia wczesnego wspomaganie rozwoju. Praca zespołu WWRD – zasady i zadania. Diagnoza i terapia jako podstawowa działalność specjalistów pracujących w programie WWRD; podstawowe narzędzia diagnostyczne stosowane przez pedagoga. Zasady badania małego dziecka. Współpraca specjalistów prowadzących wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z niepełnosprawnością lub zagrożonych niepełnosprawnością z przedszkolem i specjalistami z innych placówek (ośrodków specjalnych, poradni psychologiczno – pedagogicznych, placówkami medycznymi). Znaczenie zabawy w rozwoju dziecka z niepełnosprawnością. Planowanie działań wspierająco-terapeutycznych i dokumentowanie pracy przez pedagoga.
34.	Rehabilitacja ruchowa z metodyką wychowania fizycznego specjalnego	Pojęcia i założenia rehabilitacji oraz polskiej koncepcji rehabilitacji. Wpływ unieruchomienia na podstawowe funkcje organizmu. Znaczenie ćwiczeń dla podstawowych układów organizmu. Najczęstsze schorzenia wywołujące niesprawność ruchową dzieci. Najczęściej stosowane metody usprawniania ruchowego dzieci z zaburzeniami rozwoju ruchowego. Metodyka prowadzenia zajęć z gimnastyki korekcyjnej. Dobór ćwiczeń fizycznych kształtujących cechy motoryczne. Sprzęt rehabilitacyjny a usprawnianie. Projektowanie, organizacja zajęć ruchowych o różnym charakterze w procesie rewalidacji dziecka z niepełnosprawnością.
	Praca z rodziną dziecka z niepełnosprawnością	Specyfika rodziny dziecka z niepełnosprawnościami i SPE – postawy wobec niepełnosprawności dziecka i ich dynamika; Strategie radzenia sobie z sytuacją niepełnosprawności w rodzinie; Wypalanie się sił rodziców i możliwości pomocy; Potrzeby członków rodziny. Metody wspierania rodziny dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym w całym cyklu jego życia. Wpływ

35.		<p>zaburzeń rozwoju dziecka na funkcjonowanie rodziny. Koncepcje adaptacji rodziny w kontekście niepełnosprawności (choroby przewlekłej) dziecka. Relacje między rodziną dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a specjalistami (Oczekiwania wobec specjalistów. Najczęściej popełniane błędy w postępowaniu z rodzinami. Procesy wpływające na relacje: pedagodzy – rodzice. Czynniki determinujące wzajemne postrzeganie rodziców i profesjonalistów. Przyczyny trudności w kontaktach rodziców i pedagogów; Zasady obowiązujące w kontakcie z rodzicami). Realizacja celów w pracy z rodzicami; Diagnostyka negatywnych postaw rodzicielskich; Indywidualizacja oddziaływań na rodzinę w zależności od typu reprezentowanej postawy rodzicielskiej; Strategie kontaktu z rodzinami/opiekunami. Formy współpracy (spotkania indywidualne, grupowe); Pomoc rodzicom w rozwiązywaniu trudności wychowawczych, w zakresie rozumienia zachowań nietypowych oraz komunikowania się ze swoimi dziećmi; Pomoc rodzinom w zakresie korzystania z mediów przez ich dzieci; Zapobieganie krzywdzeniu dzieci; Pomoc rodzinie w sytuacjach kryzysowych (mentoring, mediacje itp.); Potencjał rodziny jako źródło wychodzenia z kryzysu. Koncepcja vulnerability oraz jej praktyczne implikacje w zakresie systemu edukacji, rehabilitacji i wsparcia osób z niepełnosprawnością. Osoby z niepełnosprawnością jako sprawcy przemocy. Zachowania dewiacyjne i pseudodewiacyjne w kontekście niepełno-sprawności intelektualnej. Marginalizacja i wykluczenie społeczne osób z niepełno-sprawnością i ich rodzin.</p>
36.	Praca opiekuńczo - wychowawcza w placówkach specjalnych	<p>Znaczenie opieki w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną. Pielęgnacja wychowująca. Czas wolny osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wprowadzenie do pracy wychowawczej z osobami z niepełnosprawnością intelektualną w internacie (Struktura organizacyjna internatu, Miejsce internatu w systemie opieki i wychowania, Funkcje, cele i zadania pracy wychowawczej w internacie). Ramy organizacyjne specjalnych ośrodków szkolno - wychowawczych i innych instytucji zajmujących się pracą pozalekcyjną. Wewnątrzszkolna dokumentacja placówki szkolno - wychowawczej Konstruowanie zajęć opiekuńczo-wychowawczych. Zasady pracy pozalekcyjnej. Typy, rodzaje i formy zajęć pozalekcyjnych. Metody i środki używane w pracy opiekuńczo- wychowawczej. Zapobieganie trudnościom wychowawczym i zaburzeniom zachowania u wychowanków internatu. Etyczna strona opieki i wychowania w placówce specjalnej. Współpraca z rodzinami i opiekunami wychowanków placówek specjalnych. Programowanie, planowanie i dokumentowanie pracy dydaktyczno - wychowawczej w internacie. Organizacja grupy wychowawczej w internacie. Dienne i tygodniowe rozkłady zajęć wychowanków. Konstruowanie planów pracy z grupą. Charakterystyka wybranych form pracy wychowawczej wykorzystywanych w internacie (m.in. samorząd wychowanków, obrzędowość i tradycje związane z życiem wychowanków i internatu, harcerstwo drużyn Nieprzetartego Szlaku). Projekcje video korespondujące z treścią zajęć lub hospitacja wybranej placówki opiekuńczo-wychowawczej - omawianie</p>

		obserwowanych zajęć.
37.	Programy wychowawcze i edukacyjno-terapeutyczne w kształceniu integracyjnym i włączającym	<p>Wychowanie w kontekście rozwoju. Funkcje i style wychowania. Przymus i swoboda w wychowaniu. Wychowanie adaptacyjne i emancypacyjne. Ryzyko manipulacji. Podmiotowość w wychowaniu. Wyzwania związane z obecnością uczniów ze SPE w środowisku integracyjnym i włączającym. Podstawy prawne i założenia wybranych programów wychowawczych i profilaktycznych. Obszary i zasady planowania działań wychowawczych. Rodzaje, poziomy i adresaci profilaktyki. Programy centralne i lokalne. Klimat społeczny placówki – znaczenie i diagnoza. Wsparcie rówieśnicze, tutoring szkolny. Współpraca środowisk wychowawczych w procesie wychowania. Współczesne konteksty wychowania (kultura, media). Programy wychowawcze szkoły. Cele, treści i działania. Diagnoza jako punkt wyjścia do tworzenia programów dotyczących wychowania. Konstruowanie programów wychowawczych ich monitorowanie i ewaluacja. Środowisko społeczne klasy i szkoły. Kształtowanie i zmiana postaw dorosłych i dzieci. Praca ze zróżnicowaną grupą rówieśniczą. Relacje społeczne a konflikty w klasie, szkole i ich rozwiązywanie. Sprawiedliwość naprawcza. Agresja i przemoc w szkole – przyczyny, uwarunkowania, profilaktyka. Diagnoza, rozpoznawanie zjawiska przemocy. Zachowania ryzykowne i ich uwarunkowania. Zachowania ryzykowne online i offline. Problematyka uzależnienia i zagrożenia uzależnieniem. Programy kształtujące kompetencje społeczne uczniów z niepełnosprawnością i ich zastosowanie w klasach włączających. Metodyka ich wprowadzania. Programy kształtowania postaw wobec uczniów z niepełnosprawnością i relacji rówieśniczych w grupach integracyjnych. Podstawy prawne tworzenia programów edukacyjno-terapeutycznych. Wielospecjalistyczna diagnoza potrzeb dziecka – jako podstawa pomocy dziecku. Tworzenie IPET-u – założenia, cele, zasady. Realizacja program oddziaływań – etapy. Formy dokumentacji pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną. Współpraca w tworzeniu i realizacji IPET-u. Ewaluacja IPET-u.</p>
38.	Metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej kl. I-III	<p>Podmiotowość i pełnomocność ucznia. Rozwijanie ciekawości, aktywności i samodzielności. Odkrywanie i rozwijanie predyspozycji i uzdolnień uczniów. Grupa i jej znaczenie w rozwoju dziecka. Sposoby tworzenia grup formalnych uczniów. Specyfika pracy w grupie zróżnicowanej. Projektowanie przestrzeni klasy szkolnej. Indywidualizacja nauczania w grupach włączających. Modele nauczania indywidualizującego. Modele nauczania w małych grupach w klasach włączających. Modele współpracy nauczycieli i specjalistów oraz ich konsekwencje dla organizacji zajęć edukacyjnych. Środki dydaktyczne: podręczniki, pomoce dydaktyczne – dobór, adaptacja do potrzeb ucznia. Style poznawcze i strategie uczenia się, a style nauczania w kontekście grupy heterogenicznej. Istota i zalety nauczania otwartego w edukacji włączającej. Metodyka wdrażania nauczania otwartego. Rola nowych technologii w dostosowaniu nauczania do potrzeb uczniów. Uniwersalne projektowanie zajęć. Pojęcie i</p>

		zasady uniwersalnego projektowania zajęć. Opracowanie materiałów dydaktycznych zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania zajęć. Motywowanie ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i bazowanie na jego zainteresowaniach. Kształtowanie motywacji do uczenia się. Znaczenie i sposoby udzielania informacji zwrotnej uczniom w klasach włączających. Współpraca z rodzicami uczniów w grupie zróżnicowanej.
39.	Przedmiot fakultatywny	Psychologiczne aspekty muzykoterapii. Definicje muzykoterapii. Funkcje i cele muzykoterapii. Środki oddziaływania stosowane w muzykoterapii. Muzykoterapia w pedagogice specjalnej. Wpływ muzyki na funkcjonowanie poznawcze człowieka. Wpływ muzyki na funkcjonowanie emocjonalno-społeczne człowieka. Muzykoterapia a projekcja. Przegląd wybranych koncepcji muzykoterapeutycznych. Możliwości wykorzystywania muzykoterapii w edukacji osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Muzykoterapia jako metoda wspomagająca rozwój ruchowy. Muzykoterapia jako metoda wspomagająca spostrzeganie, myślenie, mowę, wyobraźnię, pamięć i koncentrację uwagi. Muzykoterapia jako metoda ułatwiająca radzenie sobie z emocjami i nawiązywanie oraz podtrzymywanie kontaktów społecznych.
40.	Metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej kl. IV-VIII	Grupa jako miejsce rozwoju i nauczania uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi. Role w grupie. Porozumiewanie się w grupie. Możliwości i ograniczenia pracy w grupie. Specyfika kształcenia uczniów w grupie zróżnicowanej w klasach IV – VIII. Metody nauczania. Konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania i ich adaptacja do zróżnicowanych potrzeb uczniów. Metody aktywizujące. Metoda projektów. Praca badawcza ucznia. Stosowanie alternatywnych sposobów uczenia się i elastycznego nauczania. Różne formy pracy organizacyjnej na lekcji. Praca zbiorowa, grupowa, indywidualna. Środki dydaktyczne: podręczniki, pomoce dydaktyczne – dobór, adaptacja do potrzeb uczniów ze zróżnicowanymi możliwościami rozwojowymi w klasach IV-VIII. Rola nowych technologii w dostosowaniu nauczania do potrzeb uczniów. Modele współpracy nauczycieli i specjalistów oraz ich konsekwencje dla organizacji zajęć edukacyjnych w grupach zróżnicowanych w klasach IV-VIII. Tutoring uczniowski w klasach włączających – istota, efektywność i modele tutoring uczniowski. Znaczenie i sposoby udzielania informacji zwrotnej uczniom w klasach włączających w klasach IV-VIII. Kontrola postępów i ocenianie w klasach włączających. Ocenianie wspierające uczenie się. Dostosowanie treści i form sprawdzianów dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
41.	Organizacja edukacji włączającej	Komunikowanie się w placówce włączającej i bariery w tym względzie. Konflikty, ich rozpoznawanie i rozwiązywanie. Pojęcie kultury szkoły. Kultura szkoły włączającej i metody diagnozy. Rozwój kultury włączającej szkoły a przywództwo edukacyjne. Rola dyrektora I stylu zarządzania placówką. Współpraca nauczycieli i współpraca z innymi specjalistami i podmiotami. Założenia teoretyczne, budowa i metodyka stosowania Indeksu włączania (Index for Inclusion). Indeks włączania i inne narzędzia diagnozy oraz wspomagania rozwoju szkoły włączającej. Samokształcenie zespołów nauczycielskich. Znaczenie wspierania, pomocy I

		<p>budowania relacji z rodzinami uczniów. Zaangażowanie rodziców w życie szkoły i ich udział w życiu społeczności szkolnej. Współpraca szkoły z lokalnym środowiskiem. Miejsce szkoły w środowisku lokalnym. Współpraca z samorządem lokalnym i innymi instytucjami otoczenia społecznego. Udział szkoły w budowaniu środowiska włączającego i jej działania na rzecz kształtowania pozytywnych postaw wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – przede wszystkim z niepełnosprawnościami.</p>
42.	<p>Metodologia badań społecznych</p>	<p>Część wykładowa: Metodologia jako nauka opisowa i normatywna. Projektowanie badań. Struktura rewolucji naukowej według T. Kuhna. Falsyfikacjonizm naukowy według K.R. Poppera. Struktura i funkcje teorii naukowych. Pozycja i rola badacza w badaniach społecznych. Metodologiczny kontekst uprawiania pedagogiki jako dyscypliny naukowej. Paradygmat pozytywistyczny. Paradygmat interpretacyjny. Część ćwiczeniowa: Konceptualizacja badań: dostrzeganie zjawisk i problemów pedagogicznych; formułowanie podstawowych pojęć, przygotowanie projektów badawczych. Przyrodnicza versus humanistyczna perspektywa badacza. Badacz w roli refleksyjnego praktyka – inspiracje teorii krytycznej w analizie i interpretacji zjawisk pedagogicznych; emancypacyjna funkcja badań. Paradygmat postmodernistyczny: przejście od zaufania metodzie do zaufania badaczowi. Badania biograficzne, autobiograficzne i auto/biograficzne. Badanie w działaniu w praktyce pedagogicznej. Badania posługujące się sztuką. Okresy i praktyki badań ilościowych i jakościowych. Puryzm versus eklektyzm metodologiczny. W stronę komplementarności badań. Przykłady ilościowych i jakościowych projektów badawczych. Pedagog w roli badacza – o etycznych aspektach badań. Rozwój pedagoga – refleksyjnego praktyka w roli badacza.</p>
43.	<p>Etyka badań naukowych i ochrona własności intelektualnej</p>	<p>Etyka, filozofia moralności, etyka badań naukowych - podstawowe kategorie i stanowiska; społeczne, kulturowe, środowiskowe i teoretyczne konteksty badań naukowych i zasad etyki badań naukowych; przyczyny naruszeń zasad moralnych i etyki w badaniach naukowych; naruszenia zasad moralnych i etyki badań naukowych ze szczególnym uwzględnieniem badań z udziałem ludzi i ich typologie; własność intelektualna, prawa autorskie i majątkowe, naruszenia praw autorskich, własności intelektualnej oraz praw majątkowych; praktyki etycznie pozytywnego korzystania z własności intelektualnej; rozwiązania prawne i kodeksy etyki badań naukowych oraz inne środki zapobiegawcze naruszeniom norm moralnych w badaniach naukowych.</p>
	<p>Aktywizacja społeczno - zawodowa osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Znaczenie aktywizacji społecznej i zawodowej kierowanej do osób z niepełnosprawnościami. Aktywność społeczna i kulturalna osób z niepełnosprawnością. Wizerunek społeczny a osiągnięcia osób z niepełnosprawnością w zakresie kultury, sztuki i sportu – możliwości i ograniczenia. Rehabilitacyjne znaczenie udziału w kulturze, sztuce i sporcie. Bariery w dostępie osób z niepełnosprawnością do udziału w różnych aspektach życia (m.in. społecznego, kulturalnego, zawodowego, obywatelskiego). Przeciwdziałanie dyskryminacji osób z</p>

44.		niepełnosprawnością w sferze uczestnictwa w życiu społecznym i sferze zatrudnienia. Uwarunkowania aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnością. Poradnictwo zawodowe. Przygotowanie do pracy i poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych z niepełnosprawnością. Pośrednictwo zawodowe i formy zatrudnienia osób z niepełnosprawnością (rozwiązania krajowe i zagraniczne). Zatrudnienie wspierane, chronione i socjalne. Rola i zadania trenera pracy. Zakres, specyfika i dynamika zatrudnienia osób z niepełnosprawnością w Polsce oraz w innych krajach. Udział osób z niepełnosprawnością w życiu obywatelskim. Możliwości wykorzystania Self-adwokatury. Internet jako przestrzeń funkcjonowania obywatelskiego i społecznego osób z niepełnosprawnościami. Wspieranie procesu podejmowania decyzji. Projektowanie rozwiązań (np. informacyjnych, materialnych) adresowanych do sytuacji dorosłej osoby z niepełnosprawnością.
45.	Andragogika specjalna z metodyką	Podstawowe pojęcia i zagadnienia andragogiki. Człowiek dorosły jako uczeń. Metody i formy kształtowania dorosłego ucznia. Obszary zainteresowania andragogiki specjalnej. Społeczne koncepcje dorosłości a niepełnosprawność. Kompetencje społeczne osób z niepełnosprawnościami, role społeczne dorosłych osób z niepełnosprawnościami i ich determinanty. Jakość życia osób z niepełnosprawnościami w różnych fazach życia dorosłego. Edukacja i kształcenie ustawiczne osób z niepełnosprawnościami. Strategie, zasady i metody nauczania dorosłych z niepełnosprawnościami. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami. Funkcjonowanie dorosłych osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami wrodzonymi oraz nabytymi. Fazy godzenia się z niepełnosprawnością. Procesy starzenia człowieka w wymiarze biologicznym, psychologicznym i społecznym. Postawy przystosowania się do starości; Zadania rozwojowe starości. Podstawowe założenia geragogiki - pedagogiki starości w kontekście osób z niepełnosprawnościami. Instytucje wspierające rozwój osób starszych - domy pomocy społecznej; dzienne domy pomocy, kluby seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku w kontekście osób z niepełnosprawnościami. Najczęstsze choroby wieku podeszłego.
46.	Praktyka asystencko – metodyczna w edukacji włączającej	Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć oraz całych lekcji. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i zajęcia edukacyjne, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym zdolnym, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Po przeprowadzeniu zajęć i po ich omówieniu uzyskać

		ocenę zanotowaną w konspekcie. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. Co najmniej 60% łącznego wymiaru godzin musi być zrealizowane jako praktyka asystencka, w której przewidziano również prowadzenie zajęć.
47.	Seminarium magisterskie	Zasady pisania pracy magisterskiej. Problematyka badawcza w kontekście możliwości i zasadności prowadzenia badań pedagogicznych. Dobór problematyki badawczej do zainteresowań studenta i studiowanej specjalności. Przedmiot badań a tytuł pracy magisterskiej. Literatura przedmiotu – dobór, analiza, opracowywanie. Struktura pracy magisterskiej. Teoretyczne podstawy badań w pracy magisterskiej. Metodologia badań własnych – przygotowanie projektu badawczego. Analiza i interpretacja materiału badawczego w kontekście paradygmatu i strategii badań. Generalizacje i konkluzje. Przygotowanie dysertacji do obrony.
48.	Metody i techniki badań pedagogicznych	Badania społeczne – ich wieloparadygmatyczność i transdyscyplinarność. Strategie badawcze a cel i przedmiot badań. Zróżnicowanie metod, technik, narzędzi badawczych. Wybrane podejścia, metody i techniki badawcze. Strategie mieszane. Orientacja jakościowa: Auto/biograficzne podejście badawcze. Etnografia edukacyjna i netnografia (badania edukacyjne on-line wywiady i dzienniki, badania fokusowe). Strategie badawcze z użyciem środków wizualnych (film, fotografia). Wywiad narracyjny. Edukacyjne badania w działaniu. Analiza danych jakościowych. Rozwój badań netnograficznych (netnografie blogów, portali społecznościowych, światów wirtualnych). Orientacja ilościowa: sondaż diagnostyczny – ankieta (w tym on-line), wywiad kwestionariuszowy. Socjometria. Eksperyment pedagogiczny. Analiza danych ilościowych; Współczesne ilościowe i jakościowe badania nad edukacją. Analiza przykładowych badań z uwzględnieniem problematyki, paradygmatu, orientacji, metod, technik i narzędzi badawczych. Projektowanie narzędzi badawczych. Przygotowanie projektu z uwzględnieniem instrumentarium badawczego.
	Nowe media w pracy z osobami z	Media a czas wolny dzieci niepełnosprawnych i z innymi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE). Nowe a „tradycyjne” media. Wychowanie w cyfrowych czasach. Neutralizacja

49.	niepełnosprawnościami	tradycyjnych wpływów wychowawczych. Media – obszary zastosowań w pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Dydaktyczny, rehabilitacyjny i socjalizacyjny aspekt korzystania z mediów. Pomoc rodzinie we wspieraniu aktywności medialnej ich dzieci. Działania rodzicielskie mające na celu chronienie dzieci przed negatywnymi skutkami korzystania z Internetu. Właściwości nowych mediów a potrzeby użytkowników z niepełnosprawnościami - obszary szans i zagrożeń. Specyfika komunikacji zapośredniczonej w kontekście użytkowników z niepełnosprawnościami. Agresja elektroniczna i inne zachowania ryzykowne online. Internet a wykluczenie cyfrowe. Internet w życiu niepełnosprawnych – upewnomoenie czy odtworzenie wykluczenia. Wsparcie społeczne i pomoc online. Media w edukacji specjalnej - przykłady dobrych praktyk i programów. Planowanie zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem mediów. Specyfika edukacji medialnej kierowanej do uczniów z niepełnosprawnościami. Maksymalizacja potencjału nowych mediów (TIK) w edukacji i wspieraniu uczniów z niepełnosprawnościami. Profilaktyka pozytywna.
50.	Studia nad niepełnosprawnością	Historia studiów nad niepełnosprawnością (SnN). Pedagogika specjalna a studia nad niepełnosprawnością. Interdyscyplinarny i transdyscyplinarny charakter SnN (biologiczny, medyczny, psychologiczny, antropologiczny, socjologiczny kulturowy i pedagogiczny wymiar SnN). Relatywność niepełnosprawności – pośrednicząca rola wsparcia. Uwarunkowania nierówności a różne formy wykluczenia. Orientacja krytyczna studiów nad niepełnosprawnością (CDS). Polityczny wymiar SnN. Kultura popularna a niepełnosprawność. Ableism jako przedmiot dociekań SnN. Dekonstruowanie znaczeń związanych z niepełnosprawnością. Polityczna marginalizacja OzN. Wybrane zjawiska i trendy w SnN (np. disability pride). Projektowanie dla wszystkich. Badania i projektowanie włączające. Media, technologie a aktywizm osób z niepełnosprawnościami.
51.	Zagadnienia prawne w pedagogice specjalnej	System oświaty w Polsce. Typy i rodzaje placówek edukacyjnych. Uczestnicy procesu oświatowego. Prawa i obowiązki nauczyciela wynikające z Karty Nauczyciela. Prawa dziecka w prawie polskim i konwencjach międzynarodowych. Kształcenie małoletnich i współpraca z opiekunami prawnych w ramach systemu oświaty. Władza rodzicielska, opieka, kuratela. Sytuacja prawna małoletniego w prawie cywilnym. Sytuacja prawna rodzica (opiekuna) w prawie rodzinnym i opiekuńczym. Odpowiedzialność cywilnoprawna nauczyciela. Organizacja pracy nauczyciela a wewnątrzszkolne akty prawne. Nauczyciel jako opiekun małoletniego podczas wycieczek szkolnych. Ochrona informacji niejawnych.
52.	Organizacja i zarządzanie placówkami edukacyjnymi	Zarządzanie (istota, pojęcie, przedmiot nauki o zarządzaniu). Podstawowe funkcje procesu zarządzania. Podstawowe zasady nowoczesnego zarządzania. Najnowsze tendencje, kierunki zarządzania oświatą. Przeszkody w kierowaniu (związane z: kwalifikacjami kierowników, postawami kierowników, czynnikami wewnętrznymi i zewnętrznymi szkoły, przeszkody w kierowaniu według M.Fullana). Pojęcie stylu kierowania. Czynniki wyznaczające styl

		<p>kierowania. Typologie stylów kierowania (R.Lippita i R.K.White`a, R. Likerta, R.R.Blake`a i J.S.Montona, W.J.Reddina). Ewolucyjna teoria przywództwa (teoria dojrzałości podwładnych) P.Hersey`a i K.H.Blancharda. Pożądane cechy współczesnego dyrektora placówki edukacyjnej. Zadania, role i funkcje kierownicze dyrektora współczesnej placówki edukacyjnej. Kompetencje kierownicze. Podstawowe funkcje i umiejętności kierownicze menadżera oświaty. Promowanie placówki edukacyjnej (istota promocji, podstawowe funkcje promocji, narzędzia promocji, procedura kształtowania działań promocyjnych, fundraising jako skuteczny sposób pozyskiwania funduszy na prowadzenie działalności placówki edukacyjnej, kształtowanie wizerunku placówki edukacyjnej).</p>
53.	Podstawy przedsiębiorczości	<p>Zapoznanie z podstawowymi zagadnieniami z zakresu przedsiębiorczości. Rozpoznanie rynku edukacyjnego (sektor publiczny, pozarządowy i prywatny). Analiza SMART przedsięwzięcia edukacyjnego. Zapoznanie się z zasadami edutainmentu. Metodyka przygotowania programu edukacyjnego/ szkoleniowego z wykorzystaniem innowacji edutainmentu). Definiowanie potrzeb szkoleniowych. Metody pozyskiwanie potencjalnych odbiorców. Przygotowanie szkolenia od strony technicznej. Przygotowanie szkolenia od strony merytorycznej. Zgrywalizowanie szkolenia. Sposoby ewaluacji szkolenia.</p>
54.	Praktyka metodyczna-specjalnościowa	<p>Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy.</p> <p>Prowadzenie elementów zajęć oraz całych lekcji. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i zajęcia edukacyjne, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym zdolnym, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Po przeprowadzeniu zajęć i po ich omówieniu uzyskać ocenę zanotowaną w konspekcie. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw Zdobyć wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w</p>

		<p>rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek.</p> <p>Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych.</p> <p>Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.</p> <p>Co najmniej 60% łącznego wymiaru godzin musi być zrealizowane jako praktyka asystencka, w której przewidziano również prowadzenie zajęć</p>
<p>Specjalność: Edukacja i Rehabilitacja Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną (EiROzNI)</p>		
1.	Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną	<p>Cele i zadania pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną, jej związki z innymi naukami. Multidyscyplinarny charakter praktyki i teorii pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną (NI). Pojęcia określające dziedzinę – rewalidacja, rehabilitacja, normalizacja i pochodne. Niepełnosprawność intelektualna – ujęcia, kryteria, klasyfikacje (ICD-10; DSM-5, ICF), modele, paradygmaty. Czynniki etiologiczne w ujęciu medycznym – szkodliwość medykalizacji i jej wpływ na postrzeganie osób z NI. Biologiczne, psychologiczne i społeczne ujęcie niepełnosprawności intelektualnej. Społeczny kontekst niepełnosprawności intelektualnej. Normalizacja. Zasady oddziaływania wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną. Wczesna interwencja jako działalność profilaktyczna i terapeutyczna dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością intelektualną. Charakterystyka funkcjonowania osób z NI. Poradnictwo, orzecznictwo i kwalifikowanie dzieci i młodzieży z NI do szkół i placówek specjalnych, integracyjnych i ogólnodostępnych. Zagadnienie diagnozy pedagogicznej. Szkolnictwo dla dzieci i młodzieży z NI. Specyficzne właściwości procesu uczenia się osób z niepełnosprawnością intelektualną a planowanie czynności rewalidacyjnych. Przegląd podstawowych metod terapii i edukacji osób z NI. Włączanie a idea integracji społecznej (szkolnej) osób z NI. Koncepcje oddziaływań na osoby niepełnosprawne intelektualnie. Rozwój płciowości i seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną. Etykietyzowanie, stygmatyzowanie, naznaczanie, dyskryminacja, postawy społeczne wobec osób z NI. Nastawienia społeczne wobec osób niepełnosprawnych umysłowo - postawy, poglądy. Znaczenie stereotypów. Problematyka rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną – postawy, emocje, przeżycia, współpraca rodziny ze szkołą. Szkolnictwo zawodowe, warsztaty terapii zajęciowej, możliwości zatrudnienia osób z NI. Problematyka dorosłości i starzenia się osób z niepełnosprawnością intelektualną. Zespoły genetyczne i mutacje chromosomowe, w których występuje niepełnosprawność intelektualna.</p>
2.	Rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i z niepełnosprawnością	<p>Psychologiczne, filozoficzne i społeczne podstawy rehabilitacji głuchych. Aktualne problemy edukacji i rehabilitacji osób ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową. Konsekwencje i specyfika rozwoju osób ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową. Potrzeby rozwojowe i edukacyjne. Głuchota jako zjawisko medyczne i społeczne. Klasyfikacje osób z wadą słuchu</p>

	słuchową	według różnych kryteriów. Komunikacja i środki porozumiewania się niesłyszących. Język migowy a komunikacja niewerbalna. Daktylografia i ideografia - podstawowe znaki obejmujące pojęcia związane z nauczaniem i uczeniem się, szkołą, opieką i wychowaniem. Metody wspomagania oraz terapii dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową. Rodzaje oraz charakterystyka metod terapii w aspekcie historycznym i współcześnie. Wybrane metody i programy terapii słuchu. Komunikacja językowa i ćwiczenia stymulujące rozwój języka osób niesłyszących. Pomoce techniczne dla osób z depryzacją słuchową. Rodzaje działań wchodzących w zakres wczesnej interwencji. Warunki ich skuteczności u dzieci z zaburzonym rozwojem zmysłu słuchu. Opracowanie programu wczesnego usprawniania, diagnozowania i terapii dziecka niesłyszącego oraz jego rodziny w ramach działań wczesnej interwencji Wielozakresowe działania wczesnej interwencji oraz rokowania z uwzględnieniem możliwości rozwoju osobistego dziecka i warunków w jakich będzie realizowana rehabilitacja. Możliwości i ograniczenia procesu diagnostycznego. Relacje między rodziną a specjalistami. Metody wczesnego rozpoznawania i badania dzieci. Program Powszechnych Przesiewowych Badań Słuchu u Noworodków. Rewalidacja indywidualna – organizacja, treści i metody pracy. Tworzenie warsztatu pracy i przygotowania do prowadzenia zajęć z dzieckiem z uszkodzonym słuchem oraz ze sprzężonymi niepełnosprawnościami. Stopnie ubytku słuchu a trudności szkolne dziecka z ubytkiem słuchu i niepełnosprawnością intelektualną. Stymulacja sensoryczna niesłyszących.
3.	Rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i z niepełnosprawnością wzrokową	Aktualne problemy w edukacji osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzrok. Potrzeby rozwojowe i edukacyjne. Samodzielne przemieszczanie się, orientacja w przestrzeni, czynności samoobsługowe, motoryka mała i duża, osobowość, komunikacja werbalna i niewerbalna. Dostęp do wiedzy i informacji. Rozwój kompetencji życiowych. Stymulacja zmysłów – dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzrokową. Wykorzystanie technik plastycznych w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzrokową. Wychowanie, edukacja, terapia i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzrok. Systemy kształcenia w Polsce i innych krajach. Metody wykorzystywane w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzrokową („Little room” L. Nielsen, Program Oregoński). Problemy w nauczaniu osób z niepełnosprawnością intelektualną alfabetu brajla. Specyfika rozwoju emocjonalnego osób z niepełnosprawnością intelektualną i niepełnosprawnością wzrokową.
4.	Rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i z zaburzeniami ze spektrum	Funkcjonowanie układu nerwowego w kontekście deficytów i nieprawidłowości rozwojowych w spektrum autyzmu. Problemy medyczne dotyczące dzieci ze spektrum autyzmu. Psychologiczno-pedagogiczne podstawy wiedzy o zaburzeniach ze spektrum autyzmu. ASD i inne zaburzenia neurorozwojowe. Charakterystyka osób ze spektrum autystycznego w różnych

	autyzmu	okresach rozwojowych. Specyfika funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego i społecznego w ASD. Mowa, język i komunikacja osób z ASD. Rozpoznawanie wczesnych symptomów autyzmu. Diagnoza różnicowa. Kryteria diagnostyczne zaburzeń ze spektrum autyzmu. Metody i narzędzia diagnostyczne w autyzmie jako podstawa projektowania pracy edukacyjnej i rehabilitacyjnej z osobami z ASD. Modele, metody i formy pracy i terapii osób z ASD. Metody komunikacji alternatywnej i wspomagającej w pracy z osobami z ASD. Wsparcie osób ASD w dorosłości. Praca z rodzicami dziecka z ASD. Pomoc i wsparcie rodzin. Metodyka wczesnego wspomagania rozwoju dziecka z ASD. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania a planowanie pracy dydaktyczno-wychowawczej i terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą z ASD. Zajęcia specjalistyczne i wszechstronna interdyscyplinarna rehabilitacja oraz metodyka zajęć rehabilitacji indywidualnej ucznia z ASD.
5.	Komunikacja alternatywna i wspomagająca w pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną	Terminologia związana z pojęciem komunikacji alternatywnej i wspomagającej (alternative and augmentativa communication – AAC). Definicje wyjaśniające, istota AAC, klasyfikacja. Rys historyczny komunikacji alternatywnej i wspomagającej na świecie i w Polsce. Rozwój kompetencji komunikacyjnej u dziecka w normie rozwojowej. Określenie profilu porozumiewania się dziecka. Zachowania sprzyjające porozumiewaniu się. Funkcje zachowań komunikacyjnych. Cele oddziaływań AAC na poszczególnych etapach umiejętności porozumiewania się. Systemy znaków (manualne - język migowy, Makaton, GUK – Gebarden unterstutze Kommunikation), graficzne – Piktogram Ideogram Communication, Picture Communication Symbols, przestrzenno-dotykowe). Użytkownicy AAC i dobór systemu znaków do ich możliwości psychofizycznych. Inne elementy metod komunikacji alternatywnej: Fonogesty, Tadoma - metoda wibracyjna, Alfabet punktowy. Pomoce komunikacyjne (tradycyjne i komputerowe). Strategie nauczania rozumienia i posługiwania się znakami. Rola grupy rówieśniczej dla dzieci z zaburzoną umiejętnością porozumiewania się (warsztaty – budowanie scenariuszy zajęć prowadzonych z całą grupą z wykorzystaniem AAC). Przygotowanie planu aktywności, tablic komunikacyjnych; folderu osobistego użytkownika AAC oraz dobór słownictwa.
6.	Metodyka kształcenia i wychowania uczniów z głębszą niepełnosprawnością intelektualną	Zasady rewalidacji oraz nauczania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Metody, formy i środki dydaktyczne stosowane w nauczaniu tej grupy uczniów. Wykorzystanie w praktyce teorii J. Piageta do konstruowania celów terapeutycznych dla dzieci z głębszą niepełnosprawnością intelektualną. Diagnoza funkcjonalna dzieci i młodzieży z głębszą niepełnosprawnością intelektualną (PAC-1, PEP-R, MFDR 2-3 r. ż., PEDI). Narzędzia obserwacyjne wykorzystywane w diagnozie dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym (profil osiągnięć ucznia). Konstruowanie programów edukacji dla dzieci i młodzieży z głębszą niepełnosprawnością umysłową, tworzenie indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych (IPE-T). Metody wspomagające pracę z uczniem z głębszą

		<p>niepełnosprawnością intelektualną: metoda dobrego startu, techniki Freineta, ćwiczenia grafomotoryczne wg Tymichowej, metoda M. Montessorii i inne. Wykorzystanie metody ośrodków pracy w edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowany i znacznym. Środowisko społeczno – przyrodnicze jako wiodące w doborze i planowaniu tematyki ośrodków pracy. Planowanie i pisanie dziennych ośrodków pracy dla danej klasy, stawianie celów. Ćwiczenia usprawniające funkcje: wzrokową, słuchową, grafomotoryczną, orientację przestrzenną. Porozumiewanie się osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym - alternatywne i wspomagające sposoby komunikowania się.</p>
--	--	---

7.	<p>Metodyka kształcenia i wychowania uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną w kl. I-III</p>	<p>Dylematy uwzględniania integracji w procesie kształcenia ucznia z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej. Nowe wyzwania dla nauczycieli związane ze zmianami w systemie oświaty dotyczącymi kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Znaczenie wczesnej edukacji. Zabawa – nauka – praca – podstawowe formy aktywności w kształceniu zintegrowanym. Znaczenie zabawy we wczesnej edukacji dzieci z niepełnosprawnością w stopniu lekkim. Zasady, metody oraz proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozpoznawanie indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej. Metody wspomagające pracę z uczniem z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Metoda Ośrodków Pracy, Metoda Dobrego Startu, techniki Freineta, metoda M. Montessorii. Ćwiczenia usprawniające funkcje: wzrokową, słuchową, grafomotoryczną, orientację przestrzenną, mowę i myślenie. Konstruowanie programów edukacji dla uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej, tworzenie indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych (IPE-T). Kompetencje nauczyciela w zakresie kontroli i oceny uczniów. Ocenianie kształtujące i motywujące. Organizowanie pomocy:</p> <p>a.</p> <p>zakresie edukacji polonistycznej uczniów z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Wiodąca i integrująca rola edukacji językowej dziecka. Rozwój mowy dziecka i jej znaczenie w kształtowaniu umiejętności polonistycznych. Proces czytania uczniów klas młodszych. Proces pisanie uczniów klas młodszych. Rozwijanie kompetencji ortograficzno-gramatycznych w klasach I-III. Wstępne i podstawowe wypowiedzi ustne i pisemne. Wprowadzanie lektur szkolnych a edukacja dziecka. Rola inscenizacji, jej integrująca rola w klasach młodszych. Opracowywanie tekstów literackich.</p> <p>b.</p> <p>zakresie edukacji matematycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Obszar zainteresowań edukacji matematycznej na pierwszym szczeblu kształcenia. Gotowość ucznia sześciolatniego do podjęcia nauki. Obowiązująca podstawa programowa. Struktura zajęć matematycznych. Funkcje i cele rachunku pamięciowego. Rola i znaczenie środków graficznych i dydaktycznych. Cele i funkcje prac domowych uczniów. Kształtowanie orientacji w stosunkach przestrzennych. Wyodrębnienie i opisywanie cech wielkościowych. Elementy teorii mnogości w klasach I-III. Kształtowanie pojęcia liczby naturalnej, aspekty liczby. Monograficzne opracowanie liczby. Pojęcie działania i formuły matematycznej, własności działań. Kształcenie pojęcia dziesiętkowego układu pozycyjnego. Metody rozwiązywania zadań tekstowych. Czynnościowe nauczanie matematyki. Algorytmy działań pisemnych. Kształtowanie pojęć geometrycznych. Przyczyny specyficznych trudności w uczeniu się matematyki i wyrównywanie braków.</p>
----	--	--

		<p>Kontrolowanie i ocenianie pracy uczniów, ocena opisowa. Układanie i rozwiązywanie równań. Kształtowanie pojęcia ułamka zwykłego.</p> <p>c. zakresie edukacji przyrodniczej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Zaznajomienie ze specyfiką funkcji integrującej edukacji środowiskowej w realizacji treści programowych i etapu kształcenia. Przygotowanie przyszłych nauczycieli do formowania i umacniania pozytywnych przekonań i postaw u wychowanków wobec zjawisk i obiektów przyrodniczych środowiska człowieka. Zapoznanie z treściami programów zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej. Zapoznanie ze specyficznymi metodami i formami pracy stosowanymi w realizacji treści przyrodniczych. Projektowanie zajęć z zakresu edukacji przyrodniczej z uwzględnieniem procesu badawczego. Pogłębienie wiedzy merytorycznej z zakresu lokalnego środowiska przyrodniczego. Wzbogacanie nabytej wiedzy samokształceniem i rozwijanie motywacji do aktywnego uczestnictwa na rzecz ochrony i kształtowania środowiska człowieka. Poznawanie przyrody przez dzieci. Metody i formy stosowane w edukacji przyrodniczej. Wykorzystanie tradycyjnych i nowoczesnych środków dydaktycznych w edukacji przyrodniczej. Poznawanie roślin i zwierząt przez dzieci. Ochrona przyrody i krajobrazu – stan środowiska w Polsce na tle wymagań UE. Pogoda i klimat. Turystyka i krajoznawstwo w edukacji dzieci młodszych. Projektowanie scenariuszy zajęć edukacji środowiskowej.</p> <p>d. zakresie edukacji muzycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Podstawowe wiadomości z zasad muzyki: pismo nutowe, pojęcie metrum i rytmu, melodia interwały. Muzyczno-ruchowe zabawy: definicje i teorie, klasyfikacja zabaw, improwizowanie prostych struktur rytmicznych, improwizowanie krótkich melodii z uwzględnieniem powtórzenia, zmiany i kontrastu. Kształcenie wyobrażeń słuchowych: kształcenie słuchu wysokościowego, kształcenie poczucia harmonii, tempa i rytmu oraz dynamiki. Organizacja i zasady nauczania: pracownia muzyczna, przygotowanie nauczyciela do zajęć, rola nauczyciela i ucznia, tematyczne i metodyczne planowanie lekcji, przykładowe plany lekcji dla szkoły podstawowej. Formy aktywności muzycznej: śpiew, gra na instrumentach, ruch, muzyczne zabawy twórcze, słuchanie muzyki.</p> <p>e. zakresie edukacji plastycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: Podstawowe pojęcia i terminy plastyczne (kompozycja, barwa, przestrzeń). Fazy rozwoju rysunku dziecięcego. Metody pracy na lekcjach plastyki. Treningi i projekty twórcze.</p> <p>f. zakresie edukacji ruchowej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas</p>
--	--	---

		<p>I-III w szkole podstawowej: Treści wychowania fizycznego. Zapoznanie z podstawowymi definicjami związanymi z wychowaniem fizycznym. Cele wychowania fizycznego. Funkcje wychowania fizycznego. Warunki wychowania fizycznego jako niezbędny aspekt w lekcji. Ogniwa programu wychowania fizycznego. Zasady metodyki ćwiczeń fizycznych. Funkcje oceny w wychowaniu fizycznym. Wychowanie fizyczne jako kompleks zagadnień zdrowotno-wychowawczych w szkole- krąg pośredni. Wychowanie fizyczne - pozalekcyjne i pozaszkolne. Przedmiotowy system wychowania fizycznego. Wychowanie fizyczne a edukacja zdrowotna w szkole. Warunki integrowania wiedzy ucznia z niepełnosprawnością w stopniu lekkim klas I-III w szkole podstawowej: warunek nowości, naukowości, problemowości i eksploracyjności.</p> <p>Aktywizowanie poznawcze, społeczno-emocjonalne uczniów. Projektowanie zajęć zintegrowanych z uwzględnieniem prowadzenia eksperymentów, doświadczeń, obserwacji, wywiadów w zakresie wiedzy przyrodniczej, geograficznej, elementów fizyki i chemii, wiedzy społeczno-historycznej. Wykorzystanie wycieczki poznawczej i jej przygotowanie. Projektowanie zajęć zintegrowanych uwzględniających nabywanie umiejętności społecznych uczniów oraz umiejętności identyfikowania własnych emocji, ich nazywania i dostrzegania u innych. Projektowanie zajęć z uwzględnieniem aktywności artystycznej i kulturalnej uczniów.</p>
--	--	--

8.	Metodyka kształcenia i wychowania przedszkolnego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną	Teoretyczne podstawy kształcenia i wychowania przedszkolnego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną (pojęcie, cele, zadania i formy wychowania przedszkolnego, specyfika funkcjonowania przedszkoli ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, kwalifikacje nauczycieli edukacji przedszkolnej). Dokumentacja pracy przedszkola: analiza podstawy programowej wychowania przedszkolnego i wybranych programów wychowania przedszkolnego. Statut przedszkola. Regulaminy pracy i procedury. Formy i metody pracy w przedszkolu oraz środki dydaktyczne stosowane przez nauczycieli. Zasady pracy w przedszkolu. Rozkład dnia, rodzaje i czas trwania zajęć edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym. Możliwości wspomagania dziecięcej aktywności w świetle koncepcji J. Piageta oraz L. Wygotskiego. Charakterystyka wybranych metody stymulacji rozwoju psychoruchowego i społecznego dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w przedszkolu - metoda M. Montessori, Metoda Dobrego Startu, Metoda Ruchu Rozwijającego, Metody Pedagogiki Zabawy, Metoda Mobilnej Rekreacji Muzycznej Macieja Kieryła, Metoda Carla Orffa, Aktywne słuchanie muzyki Battii Strauss, metody aktywizujące (drama, burza mózgów, mapa mentalna, symulacje), Niedyrektywna Terapia Zabawowa (metoda Wirginii Axline), Żywioty i pory roku Jacka Kielina, Metoda małych form scenicznych, metody arteterapii (biblioterapia - bajkoterapia, muzykoterapia, choreoterapia, teatroterapia), metoda malowania 10 palcami Ruth Faison Shaw, sensoplastyka itp. Propozycje ćwiczeń i zabaw dla dzieci niepełnosprawnych intelektualnie stymulujących rozwój ich motoryki (dużej i małej), percepcji i pamięci wzrokowej, orientacji w schemacie ciała i w przestrzeni, percepcji i pamięci słuchowej oraz słuchu fonematycznego, mowy, myślenia, pamięci i uwagi. Psychiczna dojrzałość do uczenia się matematyki. Rozwijanie myślenia matematycznego u dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w wieku przedszkolnym. Wybrane aspekty funkcjonowania emocjonalno-społecznego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Organizacja i formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej dzieciom z niepełnosprawnością intelektualną w przedszkolu. Dokumentowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku z niepełnosprawnością intelektualną w przedszkolu. Opracowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego dla dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Diagnoza gotowości szkolnej dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym. Zasady, formy i metody współpracy nauczyciela z rodzicami dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w wieku przedszkolnym.
9.	Metodyka pracy rewalidacyjno- wychowawczej z osobami ze sprzężoną i głęboką niepełnosprawnością intelektualną	Uczeń ze sprzężoną i głęboką NI – charakterystyka w odniesieniu do stadium sensoryczno-motorycznego J. Piageta. Zasady rewalidacji, nauczania i rehabilitacji osób ze sprzężoną i głęboką NI. Metody, formy i środki dydaktyczne stosowane w nauczaniu tej grupy uczniów. Program wspomagania rozwoju – cele i zasady, według M. Kwiatkowskiej, Diagnoza wielospecjalistyczna – rodzaje diagnozy, Ocena ilościowa i jakościowa postępów ucznia (dylematy diagnostyczne);

		<p>Diagnoza funkcjonalna dzieci i młodzieży ze sprzężoną i głęboką NI (Profil Osiągnięć Ucznia – karty obserwacyjne według J. Kielina; PPAC Gunzburga); Ocena profilu sensorycznego; Badanie osiągnięć uczniów ze sprzężoną i głęboką NI – problem oceniania. Planowanie i dokumentowanie pracy z uczniem ze sprzężoną i głęboką NI; Kryteria do oceny postępów i zachowania ucznia (konstruowanie kart obserwacji); Konstruowanie programów edukacji dla dzieci i młodzieży z głęboką niepełnosprawnością umysłową, tworzenie indywidualnych programów zajęć (IPZ);</p> <p>Wybór stosownych metod terapii i rehabilitacji w pracy z osobami ze sprzężoną i głęboką NI - pielęgnacja podstawowa i codzienna stymulacja; trening samodzielnego jedzenia i trening czystości; terapia wielozmysłowa – polisensoryczna, stymulowanie porozumiewania się (metody i techniki alternatywnych metod komunikacji); Program Knillów „Dotyk i komunikacja”, masaż Shantalli oraz inne formy masażu; stymulacja twarzy i jamy ustnej metodą Castillo – Moralesa; poznawanie rzeczywistości i stymulacja spostrzegania metodą F. Affolter i inne formy wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży ze sprzężoną i głęboką NI; terapia indywidualna i grupowa (zasady pracy indywidualnej i w grupie); czas trwania nauki i zajęć stymulacyjnych, pomoce do nauki i stymulacji; diagnoza potrzeb dziecka w zakresie stymulacji. Problemy hospitalizacji, alternatywne drogi dla czynności fizjologicznych, pielęgnacja zasady odżywiania, obsługiwane sprzętu specjalistycznego. Współpraca z rodziną i innymi specjalistami, instytucjami służby zdrowia, opieki socjalnej, hospicjum dziecięcym, fundacjami i stowarzyszeniami. Grupy wsparcia dla rodziców, pomoc psychoterapeutyczna.</p>
10.	Praktyka metodyczna-specjalnościowa (ciągła we wrześniu)	<p>Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Udział w zajęciach dydaktycznych lub terapeutycznych prowadzonych dla dzieci w charakterze asystenta: aktywnie uczestniczy w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli-wychowawców – próby samodzielnego prowadzenia elementów zajęć z dziećmi, student pełni dyżury, poprawia zeszyty uczniowskie, uczestniczy w uroczystościach szkolnych, zapoznaje się z dokumentacją klasy. Prowadzenie elementów zajęć oraz całych lekcji. Student ma obowiązek ustalić z nauczycielem, kierownikiem praktyki w placówce: klasy i zajęcia edukacyjne, które będzie prowadził (ponadto podejmowanie prób indywidualnej pracy z dzieckiem o specjalnych potrzebach, w tym zdolnym, w zależności od potrzeb i zainteresowań studenta). Ma obowiązek przedłożyć przed lekcją samodzielnie przygotowany konspekt zajęć i uzyskać wstępną pozytywną ocenę. Po przeprowadzeniu zajęć i po ich omówieniu uzyskać ocenę zanotowaną w konspekcie. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki takich jak: zebranie rodziców, przygotowywanie imprez szkolnych, posiedzenie Rady Pedagogicznej (w pewnym fragmencie), pomoc przy przygotowywaniu sprawdzianów, poprawianie zeszytów, przygotowywanie środków dydaktycznych, pełnienie dyżurów podczas przerw. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z</p>

		<p>nauczycielami/ specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w tym niepełnosprawnymi intelektualnie. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych uczniów/wychowanków placówek. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów pedagogicznych. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty. Co najmniej 60% łącznego wymiaru godzin musi być zrealizowane jako praktyka asystencka, w której przewidziano również prowadzenie zajęć.</p>
11.	<p>Metodyka kształcenia i wychowania uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną w kl. IV – VIII</p>	<p>Zasady, metody oraz proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozpoznawanie indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w klasach IV-VIII w szkole podstawowej. Metody wspomagające pracę z uczniem z niepełnosprawnością w stopniu lekkim s klasach IV-VIII w szkole podstawowej. Nauczanie blokowe. Konstruowanie programów edukacji dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klas IV-VIII. Indywidualne programów edukacyjno – terapeutycznych (IPE-T) – znaczenie, elementy składowe, cele. Kompetencje nauczyciela w zakresie kontroli i oceny uczniów. Ocenianie kształtujące. Praktyczne uwarunkowania integracji międzyprzedmiotowej w klasach IV-VIII szkoły podstawowej. Tworzenie i realizacja nauczania w zakresie edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i ruchowej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim klasach IV-VIII w szkole podstawowej.</p> <p>Ścieżki edukacyjne w nauczaniu j. polskiego, edukacja czytelnicza i medialna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stwarzanie sytuacji wyzwalających potrzebę czytania książek, - pobudzanie zainteresowań czytelniczych uczniów, - doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem, - poszerzanie zasobu słownictwa uczniów, - czuwanie nad poprawnością językową, - zachęcanie uczniów do własnej twórczości, - kształtowanie umiejętności korzystania z księgozbioru i Internetu, - rozwijanie kreatywności uczniów, - wdrażanie do efektywnej pracy w grupie, - pożyteczne zagospodarowanie wolnego czasu. <p>Ścieżki edukacyjne – wychowanie do życia w społeczeństwie. Warunki integrowania wiedzy ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w klasach IV-VIII w szkole podstawowej: warunek nowości, naukowości, problemowości i eksploracyjności. Integracyjne walory korelacji treści w bloku humanistycznym i matematycznym. Aktywizowanie poznawcze, społeczno-emocjonalne uczniów. Komputer nauczycielski jako środek dydaktyczny w trakcie pracy z całą klasą. Różne formy organizacyjne zajęć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nauczanie równym frontem (przekaz gotowej wiedzy),

		<ul style="list-style-type: none"> - dyskusja w grupach i na forum całej klasy (na przykład weryfikacja hipotez), - praca nad rozwiązywaniem problemów w grupach, - praca indywidualna nad rozwiązywaniem problemów, czytanie i tworzenie własnych wypowiedzi itp. <p>Projektowanie zajęć blokowych z uwzględnieniem prowadzenia eksperymentów, doświadczeń, obserwacji, wywiadów w zakresie wiedzy przyrodniczej, geograficznej, elementów fizyki i chemii, wiedzy społeczno-historycznej. Wykorzystanie wycieczki poznawczej i jej przygotowanie. Projektowanie zajęć na poszczególnych przedmiotach uwzględniających nabywanie umiejętności społecznych uczniów oraz umiejętności identyfikowania własnych emocji, ich nazywania i dostrzegania u innych. Projektowanie zajęć z uwzględnieniem stosowania nabytej wiedzy i umiejętności w życiu codziennym, w rozwiązywaniu problemów z innych dziedzin wiedzy, korzystania z różnorodnych źródeł informacji, wyrobienie nawyków sprawdzania otrzymanych wyników, rozwiązań i korygowania błędów. Współpraca z rodzicami dzieci-uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w kl. IV-VIII w szkole podstawowej. Podstawy skutecznego współdziałania.</p>
12.	Metodyka przygotowania zawodowego młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną	<p>Strategie, zasady i metody nauczania młodzieży z NI. Przygotowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno – Terapeutycznego. Szkoły przysposabiające do pracy – podstawa programowa, formy zajęć, treści nauczania, cele edukacyjne. Doradztwo zawodowe dla młodzieży z NI: specyfika pracy i zadania doradcy zawodowego uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, Działalność Centrów Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie. Rzecznictwo własnych praw (self-adwokatura) w obszarze edukacji dorastających osób z niepełnosprawnością intelektualną. Praktyki zawodowe. Formy zatrudnienia osób z NI na otwartym i chronionym rynku pracy. Zakłady aktywności zawodowej. Zatrudnienie wspomagane: rola trenera pracy, przygotowanie do wyjścia na otwarty rynek pracy, współpraca z rodziną ucznia.</p>
13.	Wybrane metody terapii zajęciowej dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną	<p>Pojęcie terapii zajęciowej i jej miejsce w systemie usprawniania osób z niepełnosprawnością intelektualną. Cele stawiane przed terapią zajęciową. Funkcje terapii zajęciowej. Rodzaje i formy terapii zajęciowej. Klienci terapii zajęciowej. Etapy procesu aktywizacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Planowanie terapii zajęciowej z osobami dorosłymi z niepełnosprawnością intelektualną i czasu przeznaczanego na terapię. Przegląd technik wykorzystywanych w terapii zajęciowej i ich dobór do potrzeb i możliwości klienta. Zasady regulujące dobór metod terapii zajęciowej. Zasady umożliwiające realizację celów terapii zajęciowej. Właściwe planowanie toku zajęć terapeutycznych. Formy pracy w procesie terapii zajęciowej. Organizacja warunków pracy w terapii zajęciowej. Praca doradcza z rodziną jako obszar pracy terapeuty zajęciowego. Specyfika pracy terapeuty zajęciowego z grupą osób z niepełnosprawnością intelektualną. Praca terapeuty w kontakcie indywidualnym. Tworzenie właściwego klimatu terapeutycznego. Aspekty prawne funkcjonowania warsztatów terapii</p>

		<p>zajęciowej. Projektowanie zajęć usprawniających z wykorzystaniem technik terapii zajęciowej – zajęcia warsztatowe (trening umiejętności społecznych, trening samodzielności, trening ekonomiczny). Nauka funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną w dostosowanych i ogólnodostępnych przestrzeniach. Trening umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach i brania odpowiedzialność za swoje decyzje. Umiejętność korzystania z różnych form wsparcia społecznego. Aktywizowanie dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną do nawiązywania i podtrzymywania kontaktów społecznych. Rozwijanie zainteresowań. Spodziewane efekty oddziaływań terapeutycznych.</p>
14.	<p>Arteterapia w edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną</p>	<p>Pojęcie arteterapii. Cele i zadania terapii poprzez sztukę w odniesieniu do celów edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Ewaluacja poglądów na temat Perspektywy i problemy rozwoju arteterapii. Sylwetka arteterapeuty. Pojęcie ekspresji twórczej i jej znaczenie w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną. Metodyka i metodologia arteterapii. Miejsce arteterapii w pracy pedagoga. Przegląd metod edukacyjno-terapeutycznych wykorzystujących muzykę plastykę i ruch (Metoda ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, Metoda malowania dziesięcioma palcami Ruth F. Shaw, Metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz, Programy aktywności. Świadomość ciała, kontakt i komunikacja Marianny i Christophera Knillów, Poranny krąg, czyli stymulacja polisensoryczna według pór roku Hedwig Abel, Relaksacja Aktywna Maurice Martenot i Christine Saïto w adaptacji Samiego Boski, System percepcyjno-motoryczny Newella C. Kepharta,, Terapia uspokajająca i rozwijająca dla dzieci nerwicowych i dyslektycznych Teresy Danielewicz, Anny Koźmińskiej, Janiny Magnuskiej, Spójrz inaczej – program zajęć wychowawczo-profilaktycznych Andrzeja Kołodziejczyka i Ewy Czerniewskiej, Edukacja przez ruch Doroty Dziamskiej). Ćwiczenia praktyczne wykorzystujące poszczególne techniki arteterapeutyczne w edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną.</p>
15.	<p>Niedostosowanie społeczne osób z niepełnosprawnością intelektualną</p>	<p>Przystosowanie społeczne a niepełnosprawność intelektualna (NI) w świetle kryteriów definicyjnych. Specyfika procesu socjalizacji osób z NI. Trudności w przystosowaniu jako jeden z głównych kryteriów niepełnosprawności intelektualnej. Demoralizacja a przestępczość. NI jako czynnik ryzyka w procesie demoralizacji i rozwoju niedostosowania społecznego. Wiktyimizacja i sprawstwo. Czynniki jednostkowe i społeczne w procesie niedostosowania społecznego. Koncepcje wyjaśniające rozwój niedostosowania społecznego. Izolacja społeczna i odrzucenie społeczne osób z NI. Niezaspokojone potrzeby i brak zrozumienia jako źródła problemów dot. funkcjonowania społecznego. Zaangażowanie w agresję i przemoc osób z NI. Praca z rodziną. Szkoła (i inne instytucje) jako miejsce realizacji działań profilaktycznych i poradczych. Wybrane aspekty prawne dot. łamania norm społecznych i prawnych. Przestępczość osób z NI - specyfika. Teorie zachowań przestępczych. Czynniki chroniące. Wsparcie osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów wynikających z niedostosowania</p>

		społecznego osób z NI. Zachowania ryzykowne tradycyjne I zapośredniczone nowymi technologiami. Resocjalizacja instytucjonalna i środowiskowa. Zachowania trudne i zdrowie psychiczne osób z NI. Współwystępowanie zaburzeń. Niektóre rozwiązania – przykłady działań profilaktycznych i zaradczych.
16.	Dorosłość i starzenie się osób z niepełnosprawnością intelektualną	Teoretyczne założenia edukacji dorosłych osób z niepełnosprawnością intelektualną (NI). Wyznaczniki dorosłości osób z NI. Koncepcje starzenia się w odniesieniu do osób z NI. Wyrównywanie szans rozwojowych dorosłych i starzejących się osób z NI – analiza aktów prawnych (Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych i in.). Inkluzja i ekskluzja. Przygotowanie zawodowe a przygotowanie do pracy. Analiza systemu edukacji dorosłych z NI w Polsce. Potrzeby edukacyjne dorosłych osób z NI. Strategie, zasady i metody nauczania dorosłych z NI. Ustawiczna edukacja osób z NI drogą do aktywności zawodowej. Warsztaty terapii zajęciowej jako forma przygotowania do pracy i rozwoju samodzielności dorosłych z NI. Formy zatrudnienia osób z NI na otwartym i chronionym rynku pracy. Potrzeby dorosłych osób z NI a bariery społeczno-kulturowe. Wychowanie seksualne dorosłych osób z NI. Rodzice a rozwój seksualności i zaspokajanie potrzeb seksualnych. Wspieranie dorosłych osób z NI w realizacji potrzeb seksualnych i prokreacyjnych – możliwości i ograniczenia. Wychowanie do samodzielności i odpowiedzialności – możliwości i ograniczenia. Nastawienia społeczne wobec osób z NI - postawy, poglądy. Znaczenie stereotypów. Edukacja osób z NI do starości. Podnoszenie świadomości zdrowotnej – programy profilaktyczne. Instytucje i organizacje społeczne działające na rzecz dorosłych osób z NI. Aktywność społeczna osób z NI – krajoznawstwo, turystyka, aktywność kulturalna i rekreacyjna. Rodzina w procesie rehabilitacji dorosłej osoby z NI. Praktyczne aspekty funkcjonowania osób z NI, formy wsparcia, metody terapii, treningi. Programy i instytucje wspomagające aktywność społeczną i zawodową osób z NI w Polsce i na świecie.
		Specjalność: Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dziecka (WWRD)
1.	Psychologiczno-pedagogiczne podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i wczesnej interwencji	Psychologiczno-pedagogiczne podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju i wczesnej interwencji - ujęcie klasyczne i rozwojowe, przegląd głównych nurtów. Teoria więzi, intersubiektywności i rozwoju poczucia siebie. Potrzeby małego dziecka w poszczególnych okresach życia. Kluczowe czynniki wspierające rozwój, czynniki ryzyka i pożądane oddziaływania otoczenia w odniesieniu do dzieci w wieku niemowlęcym, poniemowlęcym i przedszkolnym. Potrzeby rodziny małego dziecka i ich znaczenie dla przebiegu procesu wspomaganie rozwoju. Znaczenie grup wsparcia dla rodziców. Zaangażowanie matek a ojców – perspektywa psychologiczna. Przebieg procesu udzielania informacji na temat rozwoju dziecka i jego znaczenie dla współpracy ze specjalistami w zakresie WWRD i WI. Uczenie a

		<p>rozwój – perspektywa psychologiczna. Uczenie a rozwój na różnych etapach życia. Znaczenie różnic indywidualnych w procesie WWRD i WI. Czynniki warunkujące sukces edukacyjno-terapeutyczny – perspektywa nauczyciela, ucznia i rodzica. Procesy grupowe i ich świadome wykorzystanie na drodze prowadzenia WWRD i WI. Specyfika diagnozy i terapii małego dziecka i jego rodziny. Zagadnienia etyczne związane z diagnozowaniem. Analiza studiów przypadków.</p>
2.	Edukacja małego dziecka	<p>Znaczenie wczesnych oddziaływań wychowawczych i edukacyjnych dla prawidłowego rozwoju dziecka. Zasady opieki i pielęgnacji wychowującej małego dziecka; Planowanie działań opiekuńczych i pielęgnacyjnych – możliwości i ograniczenia. Rola i wykorzystanie zabawy i metod aktywizujących w pracy wychowawczo-edukacyjnej z małym dzieckiem; Możliwości wspomagania dziecięcej aktywności. Edukacja bazalna; Metodyka wczesnej edukacji dziecka. Możliwości i ograniczenia wczesnej nauki dziecka; Wczesna nauka czytania (w normie i patologii); Dziecko ryzyka dysleksji – diagnoza i terapia; Rozwijanie myślenia matematycznego u dzieci w wieku przedszkolnym. Metody pedagogiczne we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka ryzyka. Zasady organizacji opieki i wychowania małego dziecka w Polsce. Rola i założenia edukacji przedszkolnej dziecka; Formy, metody i zasady pracy w przedszkolu; Warsztat pracy nauczyciela edukacji przedszkolnej. Diagnoza gotowości szkolnej dzieci w wieku przedszkolnym. Współpraca nauczyciela z rodzicami dzieci w wieku przedszkolnym.</p>
3.	Diagnoza zaburzeń rozwoju dziecka	<p>Diagnozowanie jako istotny element procesu diagnostycznego – diagnoza lekarska, psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna, rehabilitacyjna w procesie wczesnego wspomagania rozwoju. Struktura procesu diagnozy pedagogicznej i czynniki wpływające na trafność diagnozy. Międzynarodowe Klasyfikacje Diagnostyczne – DSM, ICD (DSM-IV, V; ICD-10, 11) i ich znaczenie dla diagnostyki rozwojowej dziecka. Zasady przeprowadzenia diagnozy. Uwarunkowania i analiza procesu diagnostycznego. Wstępna diagnoza sytuacji psychicznej i potrzeb terapeutycznych dziecka (upodobania i dążenia dziecka z problemami w rozwoju). Znaczenie diagnozy rozwojowej w ocenie sytuacji i potrzeb rozwoju dziecka z deficytami rozwojowymi. Przeprowadzenie obserwacji dziecka z zaburzeniami w rozwoju i zachowaniu, konstruowanie sytuacji diagnostycznych z wykorzystaniem wybranego narzędzia diagnostycznego – arkusza obserwacyjnego. Diagnoza funkcjonalna dziecka z zaburzeniami w rozwoju psychoruchowym. Rola obserwacji i wywiadu z rodzicami w diagnozie funkcjonalnej dziecka. Wczesna diagnostyka małego dziecka - Monachijska Funkcjonalna Diagnostyka Rozwojowa (MFDR 1 r. ż., MFDR 2-3 r.ż.). Obserwacja zaburzeń rozwojowych u dzieci z różnym stopniem niepełnosprawności intelektualnej, np.: Inwentarz Gunzburga, Profil osiągnięć ucznia J. Kielina; Zindywidualizowana ocena dzieci z zaburzeniami rozwoju oraz dzieci ze spektrum autyzmu, np.: Profil psychoedukacyjny PEP-R E. Schoplera; Karta okresowego zapisu funkcjonowania dziecka K. Mrugalska i Z. Pakuła; Diagnoza modulacji i integracji bodźców zmysłowych na podstawie kwestionariuszy obserwacyjnych C. Delacato i inne. Ocena percepcji</p>

		wzrokowej, słuchowej i ruchowej w świetle zaburzeń integracji sensorycznej. Diagnostyczna funkcja zabawy. Nauka wykorzystywania zabawy i zabawek w diagnozie dzieci z zaburzeniami rozwojowymi. Opracowanie arkusza obserwacji zachowań problemowych dla małego dziecka zagrożonego niepełnosprawnością lub niepełnosprawnego. Formułowanie bliższych i dalszych celów wspomaganie rozwoju dziecka na podstawie przeprowadzonej diagnozy. Wzajemne związki i konsekwencje prawidłowego rozpoznania dla wyboru metod terapii i rehabilitacji.
4.	Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną i zagrożonego niepełnosprawnością intelektualną	Podstawowe pojęcia: wczesna interwencja, wspomaganie rozwoju, dziecko ryzyka, dziecko z niepełnosprawnością intelektualną (NI). Przyczyny i skutki opóźnionego rozwoju intelektualnego oraz dodatkowe/sprzężone. Dziecko z NI lub zagrożone niepełnosprawnością intelektualną w procesie wczesnego wspomaganie rozwoju. Teoretyczne podstawy wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci z NI i ich rodzin. Rola i konteksty wspomaganie rozwoju dziecka z NI lub zagrożonego NI w rodzinie. Planowanie działań i dokumentowanie pracy przez pedagoga. Model procesu diagnostycznego we wczesnym wspomaganie rozwoju dzieci z NI lub zagrożonych NI (udział pedagoga). Zasady badania małego dziecka; podstawowe narzędzia diagnostyczne stosowane przez pedagoga. Znaczenie zabawy w rozwoju dziecka z opóźnieniem w rozwoju intelektualnym. Wybrane sposoby wspomaganie rozwoju małego dziecka w rodzinie: sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), floor time według S. Greenspana. Wsparcie rodziny w wychowaniu dziecka z NI lub zagrożonego NI. Współpraca ze środowiskiem przedszkolnym oraz instytucjami pomocowymi. Metody terapii małego dziecka z opóźnionym rozwojem intelektualnym wykorzystywane w pracy indywidualnej i grupowej. Podstawy procesu rehabilitacji pedagogicznej dziecka z NI w przedszkolu. Zasady, metody i techniki stosowane przez nauczycieli w pracy grupowej i indywidualnej.
5.	Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością wzrokową	Specyfika wczesnej interwencji, wczesnego wspomaganie rozwoju i wczesnej edukacji dziecka z NW. System wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka z NW w Polsce i innych państwach. Problemy diagnostyki widzenia w przypadku małego dziecka z niepełnosprawnością wzrokową. Problemy komunikacji osoby dorosłej (terapeuty, rodzica) z małym dzieckiem niewidomym i słabowidzącym. Podstawowe techniki wspomagające prawidłową komunikację. Video Interaction Training – metoda wspomagająca rozwój prawidłowej komunikacji z małym dzieckiem z NW. Zastosowanie VIT w pracy z rodziną dziecka z niepełnosprawnością wzrokową. Wybrane metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego małego dziecka z NW. Wybrane metody rehabilitacji wykorzystane we wspomaganie rozwoju dziecka z NW. Profilaktyka zaburzeń rozwoju psychofizycznego. Formy pracy oraz specyficzne uwarunkowania w zakresie wczesnego wspomaganie dziecka niewidomego i słabowidzącego w rodzinie. Przygotowanie małego dziecka z niepełnosprawnością wzrokową do nauki szkolnej. Problem doboru pomocy dydaktycznych i środków tyfłotechnicznych. Znaczenie współpracy z rodziną, nauczycielami i specjalistami. Podstawowe zasady konstruowania i realizacji

		indywidualnych programów wspomaganie rozwoju małych dzieci z dysfunkcją wzrokową.
6.	Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością słuchową	Dziecko z niepełnosprawnością słuchową jako przedmiot zainteresowań surdopedagogiki. Rozwój zdolności słyszenia; Etiologia zaburzeń w rozwoju zdolności słyszenia. Problemy diagnostyki słuchu w przypadku małego dziecka z niepełnosprawnością słuchową; Program Powszechnych Przesiewowych badań Słuchu u Noworodków. Profilaktyka zaburzeń rozwoju psychofizycznego dzieci niedosłyszących i głuchych. Wpływ niepełnosprawności słuchową na rozwój psychofizyczny dziecka (sfera motoryczna, poznawcza, emocjonalna i społeczna); Sposoby komunikowania się dziecka z niepełnosprawnością słuchową. Znaczenie wczesnego wspomaganie rozwoju w zakresie niepełnosprawności słuchową. Wybrane metody rehabilitacji wykorzystane w surdopedagogice; Wychowanie słuchowe dziecka z uszkodzonym słuchem, trening słuchowy; Stymulacja sensoryczna dzieci z niepełnosprawnością słuchową poprzez ćwiczenia i zabawy rozwijające i usprawniające percepcję i pamięć słuchową, koordynację słuchowo-ruchową oraz zabawy i ćwiczenia rozwijające mowę i myślenie. Rola rozwiązań technicznych we wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością sensoryczną – słuchową. Formy pracy oraz specyficzne jej uwarunkowania w zakresie wczesnego wspomaganie dziecka niesłyszącego i słabosłyszącego w rodzinie; Współpraca rodziców i specjalistów we wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością słuchową. Podstawowe zasady konstruowania i realizacji indywidualnych programów wspomaganie rozwoju małych dzieci z dysfunkcją słuchu. Przygotowanie dziecka z niepełnosprawnością słuchową do nauki szkolnej.
7.	Wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi	Specyfika i uwarunkowania niepełnosprawności, niepełnosprawności ruchowej i sprzężonej oraz zasady procesu wspomaganie rozwoju dzieci nią dotkniętych. Dysfunkcje narządu ruchu u dzieci, ich etiologia, klasyfikacja i rozpowszechnienie. Najczęstsze schorzenia wywołujące niesprawność ruchową dzieci (dysplazje stawu biodrowego u dzieci, wady postawy, zniekształcenia kolan i stóp, mózgowo porażenie dziecięce, rozszczep kręgosłupa i przepuklina oponowo-rdzeniowa). Potrzeby rehabilitacyjne i edukacyjne dzieci z niepełnosprawnością ruchową i sprzężoną (Wielospecjalistyczna Ocena Funkcjonowania Ucznia, Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny, program pracy rewalidacyjnej, program terapii). Specyfika działań usprawniających oraz zasady prowadzenia zajęć/ćwiczeń i rodzaje zabiegów stosowanych u dzieci z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi (fizykoterapia, kinezyterapia, stymulacja dotykowa, masaże, terapia zajęciowa, ćwiczenia oddechowe i relaksacyjne). Charakterystyka wybranych metod stymulacji rozwoju psychoruchowego dzieci z niepełnosprawnością ruchową i sprzężoną (metoda G. Domana, metoda A. Peto, metoda Bobath, Metoda Wojty, metoda Knillów, metoda ruchu rozwijającego W. Sherborne). Wykorzystanie terapii zabawowej, arteterapii (biblioterapii, muzykoterapii, plastykoterapii), animaloterapii (hipoterapii, dogoterapii, felinoterapii, alpakoterapii) oraz mediów w pracy terapeutycznej z dzieckiem z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami

		sprzężonymi. Sytuacje trudne w życiu dziecka z niepełnosprawnością ruchową i z zaburzeniami sprzężonymi. Sytuacja rodzin wychowujących dziecko z niepełnosprawnością ruchową i z zaburzeniami sprzężonymi. Instytucje i organizacje społeczne wspomagające proces rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi (Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem, Fundacja Aktywnej Rehabilitacji, Grupa Aktywnej Rehabilitacji itp.). Zasady i normy etyczne obowiązujące w procesie wspomagania rozwoju, edukacji i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnością ruchową i zaburzeniami sprzężonymi.
8.	Metody wsparcia i terapii małego dziecka	Wieloprofilowość oddziaływań terapeutycznych jako podstawa wczesnego wspomagania. Analiza metod, technik i programów stymulacji małego dziecka z zaburzeniami rozwoju. Metody usprawniania dzieci z nieprawidłowym rozwojem psychoruchowym (metoda ruchu rozwijającego W. Sherborne, metoda M. i Ch. Knillów, Metoda Integracji Sensorycznej, Metoda dobrego startu M. Bogdanowicz, metoda P. Denisona, Metoda malowania dziesięcioma palcami). Metody wspomagające terapię i stymulujące rozwój psychoruchowy dziecka (terapia z wykorzystaniem zwierząt - hipoterapia, dogoterapia, felinoterapia, alpakoterapia; muzykoterapia; plastykoterapia; sensoplastyka; bajkoterapia, teatrzyk dla dzieci - pacynek, kukiełkowy, cieni). Zabawa w terapii i wspomaganiu rozwoju małego dziecka (zabawy paluszkowe, dźwiękonaśladowcze, muzyczno-ruchowe, badawcze). Techniki relaksacyjne dla dzieci - trening autogenny B. Schultza w adaptacji A. Polender; relaksacja wg E. Jacobsona („Zabawa w silnego i słabego”); dziecięce masażyki. Wybrane sposoby wspomagania rozwoju małego dziecka w rodzinie: sytuacyjne uczenie się, uczenie się przez pośrednictwo (MLE; Mediated Learning Experience), czas podłogowy – model DIR floor/ time według S. Greenspana i S. Wieder. Podstawowe metody terapii zachowań trudnych. Procedury postępowania w sytuacjach trudnych dzieci z zaburzeniami w rozwoju (terapia behawioralna - stosowana analiza zachowania - ABA - Applied Behavior Analysis; Program TEACCH). Interpretacja diagnoz a wyznaczniki programowe do konstruowania programu terapeutycznego z uwzględnieniem specyfiki zaburzeń rozwojowych (studia przypadków). Zespolenie diagnozy i terapii. Konstruowanie indywidualnych programów terapeutycznych, edukacyjno-terapeutycznych na podstawie diagnoz funkcjonalnych dla różnych grup wiekowych. Opracowanie strategii postępowania i zasad pracy terapeutycznej z dzieckiem z zaburzeniami w rozwoju. Planowanie działań i dokumentowanie pracy terapeutycznej z małym dzieckiem przez pedagoga. Wspomaganie rodziców w procesie wspomagania i terapii małego dziecka o zaburzonym rozwoju psychoruchowym.
9.	Wczesna diagnoza i terapia logopedyczna	Wprowadzenie do teoretycznych podstaw diagnozy i terapii logopedycznej. Podstawowe pojęcia fonetyki. Budowa i funkcjonowanie narządów mowy. Kryteria klasyfikacji spółgłosek i samogłosek. Podstawowe pojęcia fonologii. Charakterystyka uwarunkowań i etapów rozwoju mowy dziecka. Kształtowanie się mowy dziecka. Okres prenatalny, perinatalny, postnatalny,

		<p>okres niemowlęctwa i wczesnego dzieciństwa – wpływ poszczególnych czynników na rozwój mowy. Rozwój struktur poznawczych i myślenia a język dziecka; Miejsce i rola dziecięcych pytań w rozwoju (językowym). Rozwój umiejętności narracyjnych dzieci. Badanie logopedyczne specjalistyczne a badanie przesiewowe, Badania przesiewowe pod kątem wykrywania zaburzeń mowy u dzieci w wieku przedszkolnym. Metodyka pracy logopedycznej od strony pedagoga. Diagnoza świadomości logopedycznej. Badanie słuchu fonematycznego Świadomość fonemowa a trudności w nauce czytania i pisanie. Diagnoza logopedyczna u dzieci z zaburzeniami artykulacyjnymi. Metodyka ogólna pracy logopedycznej. Ćwiczenia wspomagające rozwój mowy u dzieci z różnymi zaburzeniami. Terapia dzieci z niskim poziomem fonemów (znaczenie wczesnej diagnozy przed rozpoczęciem nauki czytania). Zdobywanie przez studenta wstępnej wiedzy o istocie i przejawach zakłóceń mowy. Wyjaśnienie terminologii (alalia, afazja, dysfazja, opóźnienie rozwoju mowy, prosty opóźniony rozwój mowy; niedokształcenie mowy, dyslalia). Odruchy – charakterystyka, objawy niepokojące, pomoc. Zajęcia ortofoniczne dla dzieci w wieku przedszkolnym. Treści pogadanki logopedycznej dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.</p>
10.	Praktyka specjalnościowa w zakresie WWRD	<p>Zadania charakterystyczne dla placówek, w których prowadzone jest WWRD. Przygotowanie niezbędnych środków dydaktycznych. Aktywne uczestniczenie w różnego rodzaju działaniach podejmowanych przez nauczycieli – samodzielne prowadzenie elementów zajęć z dziećmi, zapoznanie się z dokumentacją. Prowadzenie elementów zajęć lub całych zajęć. Trening nawiązywania kontaktu z podopiecznymi danej placówki. Obserwacja aktywności dziecka podczas zajęć zorganizowanych oraz zabaw dowolnych. Udział w innych formach pracy placówki. Zdobywanie wiedzy o własnym funkcjonowaniu w kontakcie z nauczycielami/specjalistami zatrudnionymi w wyznaczonych placówkach i przebywającymi w nich dziećmi. Współdziałanie w rozpoznawaniu, zaspakajaniu i budzeniu potrzeb indywidualnych i społecznych wychowanków. Zdobywanie doświadczeń w samodzielnym definiowaniu problemów. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela, wychowawcy, terapeuty.</p>
11.	Komunikacja alternatywna i wspomagająca w pracy z małym dzieckiem	<p>Terminologia związana z pojęciem komunikacji alternatywnej i wspomagającej (alternative and augmentative communication – AAC). Definicje wyjaśniające, istota AAC, klasyfikacja. Rys historyczny komunikacji alternatywnej i wspomagającej na świecie i w Polsce. Rozwój kompetencji komunikacyjnej u dziecka w normie rozwojowej. Rozpoznawanie etapu rozwoju kompetencji komunikacyjnej u dziecka z zaburzeniami w rozwoju. Określenie profilu porozumiewania się dziecka. Zachowania sprzyjające porozumiewaniu się. Funkcje zachowań komunikacyjnych. Cele oddziaływań AAC na poszczególnych etapach umiejętności porozumiewania się. Systemy znaków (manualne – język migowy, Makaton, GuK – Gebarden unterstutze Kommunikation), graficzne – Piktogram Ideogram Communication, Picture Communication Symbols – PCS, przestrzenno-dotykowe). Użytkownicy AAC i dobór systemu znaków do ich możliwości psychofizycznych. Inne elementy metod komunikacji alternatywnej:</p>

		Fonogesty, Tadoma- metoda wibracyjna, Alfabet punktowy. Pomoce komunikacyjne (tradycyjne i komputerowe). Rola grupy rówieśniczej dla dzieci z zaburzoną umiejętnością porozumiewania się (warsztaty – budowanie scenariuszy zajęć prowadzonych z całą grupą z wykorzystaniem AAC). Przygotowywanie planów aktywności, tablic komunikacyjnych; folderu osobistego użytkownika AAC oraz dobór słownictwa. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dziecka z trudnościami w komunikacji w świetle najnowszych przepisów.
12.	Wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	Klasyfikacje zaburzeń psychicznych u dzieci i młodzieży według DSM-V, ICD-10, ICD-11. - Całościowe zaburzenia rozwoju, zaburzenia nerorozwojowe, zaburzenia ze spektrum autyzmu (ASD). Częstość występowania i etiologia zaburzenia ze spektrum autyzmu. Poglądy na temat patogenezę rozwoju dziecka ze spektrum autyzmu. Charakterystyka kliniczna zaburzeń ze spektrum autyzmu. Trudności w rozwoju ruchowym i przetwarzaniu sensorycznym u dziecka ze spektrum autyzmu. Zaburzenia w percepcji świata społecznego dziecka ze spektrum autyzmu. Zakłócenia w rozwoju języka i komunikowaniu się dziecka ze spektrum autyzmu. Profil poznawczy i „wysypkowe” uzdolnienia osób ze spektrum autyzmu. Sztywność, stereotypowość w zachowaniu i zainteresowaniach dziecka ze spektrum autyzmu. Rozwój emocjonalno-społeczny dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, deficyty empatii i teorii umysłu. Zabawa dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Diagnozowanie autyzmu u małych dzieci z problemami w rozwoju i zachowaniu, symptomy ryzyka, narzędzia i badania przesiewowe (CHAT, M-CHAT-R/F), wczesne wykrywanie. Narzędzia stosowane w procesie diagnostycznym: ADI-R, ADOS-2 (złoty standard w diagnozie autyzmu), PEP-3, CARS-2. Trudności związane z diagnozą zaburzeń ze spektrum autyzmu. Autyzm a zaburzenia współwystępujące i pokrewne – diagnoza różnicowa. Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małych dzieci zagrożonych autyzmem i dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (Metoda wczesnego startu dla dzieci z autyzmem - ESDM). Leczenie, rehabilitacja i terapia dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (podejście: behawioralne, rozwojowe, zintegrowane, holistyczne, interwencja biomedyczna).
13.	Wspomaganie rozwoju dziecka z zaburzeniami emocji i zachowania	Klasyfikacja zaburzeń emocjonalnych i zaburzeń zachowania. Metody i techniki diagnozowania zaburzeń emocjonalnych u dzieci. Uwarunkowania zaburzeń emocjonalnych i zaburzeń zachowania. Rodzinny kontekst i uwarunkowania zaburzeń zachowania. Placówki jako miejsce ujawniania się zaburzeń zachowania. Grupa jako czynnik wzmacniający czynniki ryzyka/ czynniki chroniące. Doświadczenia korygujące jako metoda pracy z dzieckiem z zaburzeniami zachowania. Konstruowanie strategii korygowania zaburzonych zachowań dziecka w domu i placówkach. Programowanie pracy o charakterze korekcyjnym. Pomoc rodzicom wychowującym dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi i zaburzeniami zachowania. Umiejętności terapeutyczne w procesie przezwyciężania zaburzeń emocjonalnych i zaburzeń w zachowaniu. Formy pomocy dziecku z zaburzeniami emocjonalnymi i zaburzeniami zachowania. Interdyscyplinarne podejście do pracy z dzieckiem i jego środowiskiem. Przykłady dobrych

		praktyk pomocowych dziecku z zaburzeniami emocjonalnymi i zaburzeniami zachowania. Studia przypadków.
14.	Wspomaganie rozwoju dziecka przewlekle chorego i z chorobami genetycznymi	Pojęcia podstawowe: choroba somatyczna, choroba przewlekła (wrodzona, nabyta), wada rozwojowa, choroba genetyczna, odmienność somatyczna. Choroba dziecka jako sytuacja trudna dla dziecka i jego rodziny. Psychosomatyczne i somatopsychiczne zależności w przebiegu choroby i rozwoju dziecka. Wiek rozwojowy dziecka a funkcjonowanie psychospołeczne w obliczu choroby somatycznej. Bezpośrednie i odroczone w czasie problemy dzieci chorych somatycznie Genetyka kliniczna i poradnictwo genetyczne w rzadkich chorobach wieku dziecięcego. Charakterystyka wybranych rzadkich schorzeń genetycznych wieku rozwojowego. Oddziaływania wychowawcze wobec dziecka z chorobą przewlekłą lub rzadką chorobą genetyczną. Teoretyczne podstawy wspierania rozwoju dzieci przewlekle chorych i dzieci z chorobami genetycznymi. Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju u dzieci z chorobami genetycznymi. Wybrane formy terapii i rehabilitacji wspierającej rozwój dzieci przewlekle chorych i dzieci z rzadkimi chorobami genetycznymi. Hospitalizacja w życiu dziecka z chorobą somatyczną, chorobą genetyczną, możliwości terapeutyczne z nią związane. System kształcenia dzieci przewlekle chorych i dzieci z rzadkimi chorobami. System wsparcia rodzin dzieci z rzadkimi chorobami genetycznymi. Zagadnienia socjalne dzieci przewlekle chorych oraz ich rodzin - pomoc społeczna, możliwości ich wsparcia. Rola i zadania pedagoga specjalnego w sytuacji choroby somatycznej dziecka.
15.	Wsparcie rodziny objętego wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka	Specyfika rodziny dziecka wymagającego wczesnego wspomaganie rozwoju. Postawy rodziców wobec dzieci z niepełnosprawnością oraz wobec procesu ich rehabilitacji. Indywidualizacja oddziaływań na rodzinę w zależności od typu reprezentowanej postawy rodzicielskiej. Znaczenie potrzeby wczesnego wspomaganie rozwoju a gotowość rodzin do podjęcia stosownych działań. Typowe obszary wsparcia rodziny z dziecka wymagającego wczesnego wspomaganie rozwoju. Nawiazywanie kontaktu i współpracy terapeutów z rodzicami dzieci wymagającymi WWRD. Kontrakt terapeutyczny. Typy relacji łączących terapeutów z rodzicami dzieci niepełnosprawnych. Procesy wpływające na relacje: pedagogy – rodzice. Strategie stosowane przez terapeutów w kontakcie z rodzicami (unikanie kontaktu; rozbudowywanie kontaktów pozazawodowych; całkowita rezygnacja z samodzielnej pracy terapeuty z dzieckiem; nieokazywanie życzliwości). Najczęściej popełniane błędy w postępowaniu z rodzinami. Przyczyny trudności w kontaktach rodziców i pedagogów. Zasady realizacji celów w pracy z rodzicami. Pomoc rodzicom w rozpoznawaniu potrzeb rozwojowych dziecka rozwiązywaniu trudności wychowawczych, w zakresie rozumienia zachowań nietypowych oraz komunikowania się ze swoimi dziećmi. Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin z dzieckiem wymagającym wczesnego wspomaganie rozwoju. Edukacja (pedagogizacja) rodziców dzieci wymagających wczesnego wspomaganie rozwoju.

		Terapia dla rodzin z dzieckiem wymagającym wczesnego wspomaganie rozwoju. Tworzenie grup wsparcia dla rodziców wychowujących dziecko z niepełnosprawnością. Ryzyko wypalania się sił rodziców i możliwości pomocy. Zapobieganie krzywdzeniu dzieci.
16.	Trening umiejętności wychowawczych	Czynniki rozwoju i środowisko wychowawcze małego dziecka; Socjalizacja i uspołecznienie dziecka. Style wychowania. Błędy wychowawcze. Zasady psychoedukacji i wsparcia psychopedagogicznego rodziców, opiekunów małego dziecka. Treningi umiejętności wychowawczych – istota, zasady projektowania i przeprowadzania; Trening interakcji między małym dzieckiem i rodzicami lub opiekunami; Programy wychowawcze w pracy z dziećmi młodszymi. Metody pedagogiczne (wychowawcze) we wspomaganie rozwoju dziecka; Nagradzanie i karanie dziecka. Warsztat pracy opiekuna-wychowawcy. Sytuacje trudne w relacjach: rodzic (opiekun, wychowawca) – dziecko, nauczyciel (wychowawca) – rodzic.